

BIBLIOTECA CENTRALA
A
UNIVERSITAȚII
DIN
BUCUREȘTI

No. Curent 12356 Format.....

No. Inventar 14276 Anul

Secția..... Raftul.....

In. 22337

CURSUL DE LA ȘCOALA DE APLICAȚIE
A SEMINARULUI PEDAGOGIC UNIVERSITAR DIN BUCUREȘTI

~~In. 12356~~

CARTE COMPLETĂ

DE

3093/11

LIMBA LATINĂ

PENTRU

CLASA III GIMNAZIALA

ÎNȚOCMITĂ DE

D. EVOLCEANU

și

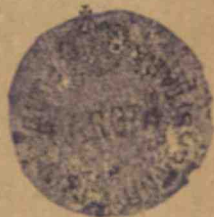
C. LITZICA

17276

Aprobată de Onor. Minister al Cultelor și Instrucțiunii Publice

BIBLIOTECA CENTRULUI III
UNIVERSITĂȚII
BUCUREȘTI

2000 exemplare

BUCUREȘTI

Editura Societății Cooperative pe Acțiuni „*Librăria Națională*”
Calea Victoriei 45-47 (Hotel Frascati)

1904

47-8(075.2)

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI

COTA

12356

CONTROL 1953

RG 116/05

CONTROL 1954

1961

TIPARUL INSTITUTULUI DE ARTE GRAFICE ȘI EDITURĂ
«MINERVA», STRADA REGALĂ NO. 6, BUCUREȘTI

B.C.U. Bucuresti

C17276

PREFAȚĂ

Principiile metodice, după care a fost alcătuită partea I-a, pentru clasa II, ne-au servit de călăuză și la această parte. Materialul a rămas aproape același, numai așezarea lui diferă în această edițiune: am voit ca să fie vizibil caracterul inductiv al cărții, de aceea am așezat întâi bucățile de lectură și pe urmă regulele.

Am introdus, în potriva programei, verbele deponente în această carte, căci tratarea lor ni s'a părut că e complementul necesar al conjugării pasive, pe când învățarea lor în clasa a IV, adică după un an, așa cum dispune programul, e fără rost. Încolo programul a fost respectat cu rigurozitate.

Materia e repartizată pe 46 de lecții, împărțite în 8 grupe; motivul acestei subdiviziuni a fost explicat la partea I, deci n'avem să revenim aici asupra lui.

Autorii.

GRUPA I.

LECTIA 1

1. Despre războiu și pace.

Quam diversa pax est a bello! In pace et ab agricolis et ab oppidanis negotia procurantur et omnes res ad vitam necessariae comparantur. Cum multi homines mercatura et industria magnas opes sibi parent, urbes aedificiis magnificis ornantur; et cum cives metu non sollicitentur, multi dies festi celebrantur. Si bellum erit, quantis curis sollicitabimur! Permulti enim viri ad arma vocabuntur, ut plurima negotia jam non procurentur. Quot proeliis tum pugnabitur, quot vici et oppida a saevis hostibus cremabuntur, quot arces oppugnabuntur et expugnabuntur! Sed etiamsi victoria ab hostibus reportata erit, non omnes laetitia exsultabunt, sed multi lacrimabunt. Nam multi viri fortissimi aut vulnerati aut necati erunt. Utinam pax semper servetur! Si autem ab hostibus ad bellum provocabimur, fortissimis animis pro patria pugnabimus.

Exerciții orale.

In pace și agricultorii și orașenii adună lucrurile trebuincioase pentru viață. Fiind-că în pace se adună

multe averi de către cetățeni, aceștia împodobesc orașele cu monumente frumoase. În timp de războiu sântem toți chemați la arme; noi vom lua cu asalt multe orașe și cetăți dela dușmani și le vom arde. În lupte sânt răniți și uciși mulți bărbați viteji.

LECTIA 2

2. Rănirea lui Marte.

Bello Trojano cum deorum alii Graecis, alii Trojanis adessent, Mars, Minervae auxilio, a Diomede vulneratus est. Deus igitur, cum magnis doloribus cruciaretur, ad Olympum properavit et Jovi: Quam diu, inquit, a deis cum deis pugnabitur? Non enim a Diomede, sed a Minerva vulneratus sum. Sed Juppiter: Ne filiam meam accusaveris! Facta enim tua non probo, cum nulla re delecteris, nisi caede. Optarem, ut etiam gravius vulnerareris, nisi filius meus esses. Nunc autem vulnus tuum a Machaone sanetur.

Exerciții orale.

În războiul troian Diomede a rănit pe Marte cu ajutorul Minervei, fiindcă Marte ajută pe Troieni și Minerva pe Greci. Fiindcă niște dureri foarte mari îl chinuiau pe Marte, el se grăbi către Jupiter și zise: «Câtă vreme se vor mai lupta zei cu zei? căci Minerva, nu Diomede, m'a rănit.

LECTIA 3

3. Lupta de la Salamina.

Secundo Persarum bello, cum ingens Persarum classis insulae Salaminae appropinquaret, plurimi Graecorum duces metu ita perterriti sunt, ut proelium vitare studerent. Neque fuga prohibiti essent, nisi a Themistocle, Atheniensium duce, dolus adhibitus esset. Is enim Xerxi, Persarum regi, per servum haec nuntiavit: Graecis in animo est fugae se mandare. Itaque si non cessabis, tota Graecorum classis facillime a te delebitur. Xerxes his verbis fidem habuit et classem suam media nocte prope insulam Salaminam collocavit. Graeci autem, cum fuga prohibiti essent, omnes tam fortes se praebuerunt, ut maxima pars navium Persarum deleteretur.

Exerciții orale.

Flota cea mare a Perșilor a înspăimântat așa de tare pe Greci, încât șefii lor voiau să fugă. Temistocle, generalul Atenienilor, întrebuiță o viclenie și împiedică pe Greci de la fugă. Și așa Grecii nu fugiră, și la Salamina toată flota Perșilor a fost distrusă.

LECTIA 4

4. Primăvara.

Vernum tempus adest. Omnia, quae hieme quasi sopita sunt, ad novam vitam excitantur. Terra pluvia mollitur et herbis floribusque vestitur. Animalia, quae hieme dormiverunt, e somno exciuntur. Jam non audis stridorem ventorum saevientium; jam sopitae sunt hiemis procellae. Brevi avium voces audientur, quarum cantu dulcissimo delectabimur. Tum animis laetis per agros et silvas ambulabimus.

Exerciții orale.

Când sosește timpul de primăvară, pământul înmuiat de ploae se deșteaptă din somn și chiamă la viață erburile și florile cele frumoase. Câmpul care dormea iarna, s'a îmbrăcat cu flori. Oamenii sânt încântați de glasul cel plăcut al paserilor și umblă veseli prin pădure.

LECTIA 5

5. Barza și Cocorul.

Ciconia aliquando cum gruibus eodem reti irretita erat. Aucupem igitur, cum appropinquaret, ciconia oravit, ne cum sontibus puniretur. Nihil ego, inquit, hominibus noceo, cum pullos meos ranis et serpentibus nutriam. Sed aucups: Quamquam, inquit, ipsa improba non es, tamen non minus punieris quam isti.

Exerciții orale.

Un păsărar a prins odată în același laț o barză și un cocor. Barza roagă pe păsărar ca să nu fie pedepsită cu cocorul vinovat. Păsărarul însă zise: Cu toate că tu nu faci nici un rău oamenilor, totuși vei fi pedepsită cu cocorul.

Gramatică.

Iată cum se conjugă la pasiv un verb de conjugarea I-a.

*Prezent**Indicativ**Subjonctiv*

laud-or (în loc de lauda-or)
 laudă-ris
 laudă-tur
 laudă-mur
 lauda-mini
 lauda-ntur

laude-r
 laudē-ris
 laudē-tur
 laudē-mur
 laude-mini
 laude-ntur

Imperfect

laudăba-r
 laudabă-ris
 laudabă-tur
 laudabă-mur
 laudaba-mini
 laudaba-ntur

laudăre-r
 laudarē-ris
 laudarē-tur
 laudarē-mur
 laudare-mini
 laudare-ntur

Viitorul I

laudābo-r
 laudabe-ris
 laudabi-tur
 laudabi-mur
 laudabi-mini
 laudabu-ntur

Perfect

laudā-tus, a, um	{ sum es est	laudā-tus, a um	{ sim sis sit
laudā-ti, ae, a	{ sumus estis sunt	laudā-ti, ae, a	{ simus sitis sint

Mai-mult-ca-perfect

laudā-tus, a, um	{ eram eras erat	laudā-tus, a, um	{ essem esses esset
laudā-ti, ae, a	{ eramus eratis erat	laudā-ti, ae, a	{ essemus essetis essent

Viitorul I

laudā-tus, a, um	{ ero eris erit
------------------	-----------------------

laudă-ti, ae, a	{ erimus eritis erunt
-----------------	-----------------------------

Imperativ

<i>Prezent</i>	<i>Viitor</i>
laudă-re	laudăto-r
lauda-mini	laudăto-r
	lauda-mini
	lauda-ntor

*Infinitiv**Particip**Pres.* laudă-ri*Perf.* laudă-tum, am, um esse laudă-tus, a, um*Viit.* laudă-tum iri lauda-ndus, a, um

După cum vedem, la conjugarea pasivă avem două feluri de timpuri:

1. simple, d: e. prezentul, imperfectul și viitorul I al indicativului etc.

2. compuse: perfectul indicativului și toate timpurile care la activ sânt formate din tema perfectului.

1. *Timpurile simple* pasive se formează de la timpurile corespunzătoare active, înlocuind pe *-m* (sau *-o* la unele timpuri), *-s*, *-t*, *-mus*, *-tis*, *-nt*, care în gramatică se numesc **sufixe personale active**, prin sufixele personale pasive, care sunt: *-r* (sau *-or* la unele timpuri), *-ris*, *-tur*, *-mur*, *-mini*, *-ntur*.

E de observat că pretutindeni, unde înaintea sufixului de a doua persoană singular activ *-s*, întâlnim un *i*, acest *i* se schimbă în *e* la conjugarea pasivă:

vom avea prin urmare: activ *laudabis*, pasiv *laudaberis*, activ *legis*, pasiv *legeris*; face excepție de la această regulă numai persoana II de la indic. prez. al conj. IV, care păstrează pe *i* neschimbat: *audio*, *audire*, face *audiris* și nu *auderis*.

Imperativul are sufixe personale proprii deosebite de cele de mai sus; aceste sufixe sânt: *-re*, *-mini*, pentru prezent, *-tor*, *-tor*, *-mini*, *-ntor*, pentru viitor; de alt-fel, viitorul pasiv al imperativului se întrebuintează foarte rar.

Tot sufixe proprii au și infinitivul prezent, participiul perfect și viitor. Aceste sufixe sânt:

Inf. pr. $\left\{ \begin{array}{l} \text{-ri pentru conj. I, II și IV, d. ex. } \textit{laudari}, \\ \textit{deleri}, \textit{audiri}; \\ \text{-i pentru conj. III d. e. } \textit{agi}. \end{array} \right.$

Partic. perf. *-tus*, *-ta*, *-tum*, la toate conjugările.

Partic. viitor: *-ndus*, *-nda*, *-ndum*.

Cum am văzut la conjugarea activă, dacă tulpina este consonantică, adică dacă merge după conjugarea III, sufixele se anină la tulpină cu ajutorul unei vocale ajutătoare, *e* sau *i*; același lucru se întâmplă și la particip. viitor pasiv, și prin urmare vom avea *ag-e-ndus* și nu *ag-ndus*.

2. *Timpurile compuse* se formează la toate conjugările din part. perf. pasiv cu ajutorul verbului *esse*, așa cum se vede din paradigmă. Numai viitorul infinitivului se formează cu verbul *iri* și nu cu *esse*.

LECTIA 6

6. Alexandru și Apelles.

Ab Apelle cum Alexander una cum equo pictus esset, imago regi minus placuit quam artifex speraverat. Sed cum Alexandri equus ad tabulam adductus esset, hic statim equo picto adhinnivit, quasi verus equus esset. Tum Apelles: Rex, inquit, equus tuus artis pingendi peritior est quam tu.

LECTIA 7

7. Cyrus cuprinde orașul Sarde.

Arx Sardium, cum natura et arte admodum munita esset, facillime defendebatur. Itaque Cyrus, postquam urbem frustra oppugnavit, magnum praemium ei promisit, a quo primo arcis muri ascensi essent. Tum forte miles Lydius loco admodum arduo, quo nullum erat praesidium, descendit, ut galeam devolutam reportaret. Quod cum a milite Cyri animadversum esset, eodem loco rupes ab illo ascenditur. Eadem via muri a reliquis ascenduntur. Ita urbs expugnatur et diruitur.

Exerciții orale.

Fiind-că natura și arta întăriseră cetatea Sardes, regele Cyrus n'o putu cuprinde. Și așa Cyrus zise soldaților: Cine se va urca întâiu pe zidurile cetății, va

avea o mare răsplată de la mine. Un soldat al lui Cirus a văzut pe un Lidian plimbându-se printr'un loc greu de suit. Atunci soldatul s'a urcat pe stânci prin acel loc și așa orașul a fost cuprins și dărâmat.

LECTIA 8

8. Exemplu de curaj.

Dionysius tyrannus magis carmina a se scripta quam res bello gestas praedicabat. Atque ab omnibus quibus carmina sua recitabat, summa laus ei tribuebatur. Solus Philoxenus poeta ad eam adulationem non descendit.

Itaque cum aliquando mala Dionysii carmina audisset, multa in eis reprehendit. Qua libertate offensus rex imperavit, ut poeta comprehenderetur et in carcerem includeretur.

Postridie autem eum rursus ad epulas admisit. Ibi cum Dionysius more suo nonnullos versus, quos omnium optimos putabat, recitavisset, Philoxeno imperavit, ut de eis judicaret. Ille vero imperio non obtemperavit, sed ad ministros conversus: Reducite me, inquit, in carcerem! Quibus verbis cum omnium risus concitatus esset, ne rex quidem offensus est. Philoxenus autem postea iudex ab eo sumptus non est.

Exerciții orale.

Toți cei care ascultau poeziile tiranului Dionisiu, îi aduceau cea mai mare laudă. Însă fiindcă Philoxenus nu se degradă până la acea lingusire, Dionisiu

porunci soldaților săi să-l prindă și să-l închidă în temniță. A doua zi însă Philoxenus fu adus din nou la masă și regele i-a recitat câteva versuri. Lui Philoxenus nu-i plăcuseră aceste versuri și zise soldaților: Să fiu dus iar în temniță.

GRUPA II.

LECȚIA 9

9. Cerbul și vânătorul.

Cervus, dum in rivis undis imaginem suam contemplatur, cornuum magnitudinem admiratus est, pedum gracilitatem contempsit. Subito venatores procul conspiciuntur. Timore perterritus se fuga servare conatur. In campo ille quidem pedum celeritate spem venantium frustratus est. Sed cum silvam intravisset, cornua cursum ejus remorabantur.

Sagitta transfixus lamentabatur et sortem suam deflens: Pedibus, inquit, quos reprehenderam, servatus sum; cornua, quibus gloriatus eram, perniciem mihi paraverunt.

Exerciții orale.

Un cerb se uită într'un râu și-și admira coarnele cele mari, disprețuind picioarele cele subțiri. De odată se apropiară vânătorii. Cerbul încercă să scape cu fuga și pe câmp iuțeala picioarelor l-a scăpat. Dar în pădure coarnele i-au întârziat fuga și el a fost străpuns de o săgeată.

LECTIA 10

10. Esculap.

Aesculapius, Apollinis filius, qui a Chirone Centauro medendi arte institutus erat, eam ita adhibuit, ut magnam laudem mereretur. Nam non solum morbis hominum medebatur, sed etiam mortuos ab inferis revocabat. Itaque Juppiter, cum vereretur, ne naturae leges ab Aesculapio perverterentur, eum ipsum fulmine ad inferos misit.

Graeci autem ei multis locis templa extruxerunt, quorum maximum in urbe Epidaurō erat. Hoc in templo homines, dei auxilio sanati, munera, quae polliciti erant, collocabant.

Exerciții orale.

Centaurul Chiron a învățat medicina pe Esculap, care a câștigat mare laudă întrebuintând-o. După ce a vindecat mulți oameni și a înviat pe câțiva, el a fost lovit cu fulgerul de Jupiter. Lui Esculap i s'au ridicat temple de către Greci. In aceste temple erau așezate darurile oamenilor, pe care el îi vindecase.

LECTIA 11

11. Tarpeia.

Sabini arce romana, quam frustra armis oppugnaverant, dolo potiri conati sunt. Itaque filiam Spurii Tarpei, qui arci praeerat, magnis donis, ut sibi ades-

set, perducere studebant. Illa autem: Curabo, inquit, ut arce potiamini, si vos, quae in sinistris bracciis gestatis, mihi donabitis. Sabini enim aureas armillas in sinistris brachiis habebant. Hi igitur: Si tua opera arcem expugnaverimus, id, quod optas, tibi largiemur. Atque, brevi Sabini virginis auxilio Capitolio potiti sunt. Jam vero illam scutis ita obruerunt, ut misera animam efflaret. Servaverunt igitur, quod polliciti erant; nam non solum armillas, sed etiam scuta in sinistris brachiis habebant.

Exerciții orale.

Sabinii atacară cetățuea romană, și fiindcă n'o puteau lua cu armele, o cuprinseră prin viclenie. Ei seduseră cu mari daruri pe fiica lui Tarpejus, comandantul cetățunii. Tarpeja le zise: Voi veți pune mâna pe cetățue, dacă îmi vor fi dăruite lucrurile purtate de voi în mâna stângă.

Gramatică.

Se numesc deponente, verbele care au formă pasivă și înțeles activ; de ex.: *conor* = eu încerc, *conspicor* = eu zăresc, *loquor* = eu vorbesc. Ele pot fi de toate 4 conjugările și se conjugă întocmai ca verbele pasive, de care se deosebesc numai prin faptul că au unele forme *active*, care lipsesc de la conjugarea pasivă, și anume: *participiul prezent*, *participiul viitor activ* (în *urus*), *gerundiul* și *supinul*.

LECTIA 12

12. Cine sapă groapa altuia...

Cum leó aegrotus esset, bestiae ceterae omnes praeter vulpem ad cubile ejus aderant. Hac occasione lupo uti constituit, ut absentem accusaret. Dum loquitur, vulpes accesit et ultima verba lupi audivit. Quae statim meditata est, quomodo et ipsa ex periculo imminente elaberetur et lupo insidias pararet. Itaque leonem sic allocuta est: Nemo eorum qui adsunt, de valetudine tua magis sollicitus est quam ego. Nam cum ceteri otio fruerentur, ego, ut morbus tuus levaretur, remedium investigare nitebar. Nunc, cum assecuta sim, adsum. Cum leo, quidnam id esset, interrogaret, vulpes: recreaberis e morbo si lupo pellem detraxeris detractamque indueris. Leo hoc consilium sequi constituit et lupo miserum pelle vitaeque simul privavit.

Exerciții orale.

Leul era bolnav și a fost vizitat de toate dobitoacele, afară de vulpe. Lupul acuză pe vulpe care lipsea, și pe când o acuză, ultimele vorbe ale lupului au fost auzite de vulpe. Aceasta gândindu-se în ce chip să zădărnicească acuzarea lupului, zise leului: Eu sânt mai îngrijită decât toți de sănătatea ta și mi-am dat silință să găsesc un leac!

GRUPA III.

LECTIA 13

13. Despre vechii Daci.

Di Dacorum antiquorum multi non erant. Daci dis deabusque templa non extruebant, in silvis autem vel ad fluvios deos venerabantur.

Scisne, mi fili, quis summus fuerit deus Dacorum? Tu, Ovidi, Getarum Dacorumque mores patriamque cantavisti. Utinam tuo auxilio, Deus optime maxime, utilissimus ille Ovidi liber nobis servatus esset!

LECTIA 14

14. Danaidele.

Danaus, ne socer esset quinquaginta regis Aegypti filiorum, cum quinquaginta filiabus in Graeciam emigravit. Sed ne ibi quidem ab illorum insidiis tutus erat: nam Aegypti filii magna cum manu eodem navigaverunt, ut Danai filias in matrimonium ducerent. Sed hae una nocte omnes praeter Lynceum ferro trucidaverunt.

LECTIA 15

15. Locuința.

Hominum alii in domibus, alii in tabernaculis, alii in speluncis habitant. Nos in alta et pulchra domo

habitamus. Incolae parvarum domorum divites non sunt. Situs harum domuum amoenus est. Domus lapideae, lignae, ferreae sunt. Poetae graeci domos aureas laudant, quas Vulcanus dis deabusque summa arte extruxisse dicitur.

Exerciții orale.

Lucius Sergius Catilina, toți cetățenii buni se tem de tine! Părintele meu îmi zicea adesea: Fiul meu, iubește pe oamenii buni! Noi vom sacrifica tuturor zeilor și tuturor zeitelor. Acea nenorocită mamă a murit cu două fiice. Scipio Emilianul și Leliu au fost amici acasă și în războiu.

Gramatică.

1. Substantivele *dea* zeiță și *filia* fiică au la dat. și abl. pl. pe lângă formele regulate în *is* și câte una neregulată în *abus*: *deabus* și *filiabus*, pentru a se deosebi de formele corespunzătoare masculine.

2. Substantivul *deus*, zeu, face la:

voc. sing.	<i>deus</i>
nom. și voc. plur.	<i>dei, dii</i> sau <i>di</i>
dat. și abl. plur.	<i>deis, diis</i> sau <i>dis</i>

3. Numele proprii în *ius*, ca Virgilius, Horatius, Pompeius, au gen. sing. în *i* în loc de *ii* și voc. sing. în *i* în loc de *ie*: *Virgili, Horati, Pompei* atât la gen. cât și la voc.

4. Substantivul *filius*, fiu, face la voc. sing. *fili*; adjectivul posesiv *meus* face voc. sing. *mi*; o! fiul meu! se zice deci: *mi fili*.

5. Substantivul *domus*, casă, se declină astfel :

Singular	Plural
<i>Nom.</i> domus	domus
<i>Gen.</i> domus	domorum sau domuum
<i>Dat.</i> domui	domibus
<i>Acus.</i> domum	domos
<i>Abl.</i> domo	domibus

Prin urmare acest subst. de declinarea IV are trei forme după decl. II anume: *domo*, *domorum* și *domos*.

Afară de aceste trei forme, mai avem și forma *domi*, pentru a arăta starea pe loc: sânt acasă se zice latinește: *sunt domi*. Această formă se întrebuințează numai cu acest înțeles adverbial și nici o dată cu înțeles de genetiv, în cât *usa casei* se va zice totdeauna: *fores domus* și nu *fores domi*.

LECTIA 16

16. Soarele și crivățul.

Sol et Aquilo aliquando certabant, utri majorēs vires essent. Placuit, ut is validior haberetur, qui viatorem, forte pallio indutum, eo nudavisset. Aquilo igitur omni virium contentione flavit; sed quo majorem vim adhibuit, eo magis ille corpus pallio involvit. At sol caloris vi hominem brevi duxit ut pallium exueret.

LECTIA 17

17. Hercules și boii lui Geryon.

Cum Hercules, Jovis filius, ab Amazonum terra in Graeciam revertisset, Eurystheus ei imperavit, ut Geryonis boves abduceret. Hic ingentibus erat corporis viribus et tria habebat capita, sex bracchia totidemque pedes et carne cruda vescebatur. Boves autem ejus a cane, cui duo capita erant, custodiebantur. Sed vir ille fortissimus, postquam, fame sitique cruciatus, summa virium contentione Libyam peragravit, Solis scapha ad insulam Geryonis, quae in Oceano sita erat, vectus est. Atque canem illum clava necavit, Geryonem ipsum sagitta transfixit. Tum totum boum armentum abduxit. Sed dum ad Tiberim fluvium cum bubus iter facit, Cacus ille, immani corporis magnitudine insignis, ex itinere pulcherrimas boum in speluncam traxit. Hercules autem eas recuperavit, de latrone supplicium sumpsit et ejus atro sanguine speluncam madefecit. Denique, postquam multis aliis laboribus periculisque perfunctus est, cum bubus in Graeciam revertit.

Exerciții orale.

Boii sânt niște animale, ale căror puteri sânt foarte mari și care se servesc de coarne cu mare violență. Grecii și Romanii sacrificau lui Jupiter carne de bou. Hercule, fiul lui Jupiter, a văzut pe drum turma de vaci a lui Geryon, le-a luat și s'a dus cu vacile în Italia.

LECTIA 18

18. Iarna.

Cum hiems appropinquat, dies magis magisque minuuntur. Venti flant septentrionibus, arbores folia demittunt. In agris pratisque nullae jam sunt fruges, nulli flores; terra laboribus veris aestatisque fatigata, quiete longa recreatur.

Brevi omnia frigore constringuntur niveque teguntur. Sed ipsa nive segetes tenerae a frigore tutae sunt. Pleraeque aves initio autumnii certo ordine hinc discesserunt et in terras calidiores iter direxerunt. Ex iis, quae per hiemem apud nos morantur, aliae fame vel frigore consumuntur, aliae vero hominum benignorum cura servantur. Itaque vos, pueri, senum exempla sequimini et hieme cibos avibus suppeditate, quarum cantu vere et aestate delectamini.

Gramatică.

Unele substantive de declinarea III-a prezintă câteva neregularități mai mult sau mai puțin însemnate, pe care trebuie să le notăm. Aceste substantive sânt:

1. **Juppiter** care se declină ast-fel :

Nom. *Juppiter*, Gen. *Jovis*, Dat. *Jovi*, Acus. *Jovem* și Abl. *Jove*.

2. **caro** f. carne, care face gen. *carnis* și tot din aceeași tulpină, *carn-*, formează toate celelalte cazuri atât la sing. cât și la plur. Gen. pl. este *carnium*.

3. **vis** f. violență, are la sing. numai Nom. Acuz.

și Abl.: *vis, vim, vi*. La plur. face *vires, virium, viribus*, și înseamnă *puteri*.

4. **bos** m. și f. bou, vacă: gen. sg. *bovis*; gen. pl. *bovm* dat. și abl. pl. *bobus* și *bubus*; celelalte cazuri se formează regulat din tulpina *bov*.

5. Substantivele **nix** f. zăpadă, **senex** bătrân, **iter** n. drum și **sanguis** m. sânge, fac genetivul *nivis, senis, itineris* și *sanguinis*, iar celelalte cazuri regulat de la tulpina genetivului singular. *Nix* are gen. pl. *nivium*, celelalte trei îl au în *um*.

GRUPA IV.

LECTIA 19

19. Germanii și Romanii.

Celebre est nomen Arminii, celebris pugna in silva Teutoburgiensi facta. Post C. Iulii Caesaris tempora, Romani in silvestria Germaniae loca penetraverant et, ubi caelum salubre erat, castra collocaverant. Multi Germani in copiis pedestribus Romanorum militabant. Quod erant strenui, alacres, celeres, a ducibus praemiis ornabantur. Cum Augustus imperator esset Romanorum, imperium ejus partis Germaniae, quae in Romanorum potestate erat, mandatum erat P. Quinctilio Varo. Contra eum bellum paravit Arminius, Cheruscorum princeps, vir acer et alacer.

Gramatică.

După declinarea III, pe lângă adjectivele de una și două finale, ca *prudens, fortis, e*, mai merg și

vre-o 12 adjective de trei finale: -er masc. -is fem. -e neutru.

Iată câteva din aceste adjective:

acer, acris, acre, — ager
 alacer, alacris, alacre, — vesel, vioiu
 celebrer, celebris, celebre, — celebru,
 equester, equestris, equestre, — călăreț
 pedester, pedestris, pedestre, — pedestru
 celer, celeris, celere, — iute, repede.

Cum vedem, adj. *celer* păstrează pe *e* înaintea lui *r* la toate genurile și în toată declinarea; celelalte adjective nu-l păstrează de cât la Nom. și Voc. sg. masculin.

LECTIA 20

20. M o a r t e a.

Mors omnibus hominibus communis est; neque a paupere neque a divite procul abest. Cum incertum sit quando de vita *decessuri simus* (vom pleca), mortis nunquam simus immemores. Cito pede, ut scriptum est a vetere illo poeta, labitur aetas et celeri cursu mors appropinquat. Neque est in ea re ullum discrimen divitum aut pauperum. Omnes, ut inopes in vitam intravimus, ita inopes de ea decedemus.

Exerciții orale.

Fiii bogaților și ai săracilor sânt sub puterea morții. Coarnele boilor sânt mai tari de cât coarnele cer-

bilor. În vremea veche au trăit poeți vestiți. Romanii au fost părtași la multe lupte. Hanibal intra cel dintâiu în luptă.

Gramatică.

După cum se știe, adjectivele de declinarea III se declină ca substantivele parisilabe, adică au abl. sg. în **-i** (unele și în **-e**), nom. pl. n. în **-ia**, gen. pl. în **ium**. Sânt, cu toate acestea, câteva adjective care se declină ca substantivele imparisilabe, adică au abl. sg. în **-e**, nom. pl. n. în **-a** și gen. pl. în **-um**. Acestea sânt:

1. Toate comparativele, atât cele regulate cât și cele neregulate; d. ex. *major, majore, majora, majorum; candidior, candidiore, candidiora, candidiorum*.

2. *vetus, vechiu, bătrân: vetere, vetera, veterum*

pauper, sărac:	paupere,	—	pauperum
dives, itis, bogat;	divite,	—	divitum
princeps, cel d'intâiu:	principe,	—	principum
particeps, părtaş:	participe,	—	participum
compos, părtaş:	compote.	—	compotum.

LECTIA 21

21. Etiopienii.

Aethiopes omnium hominum maxime pii fuisse dicuntur. Itaque cum alii dei tum Neptunus benevolentissimo animo in eos erat epulisque eorum saepe

intererat. Omnium hominum illi ultimi erant; in extremis terrae finibus alteri eorum proximi erant soli orienti, alteri occidenti.

LECTIA 22

22. Agatocle.

Multi homines, qui humillimo loco nati ad summos honores ascenderunt, prioris conditionis immemores sunt. Quo in numero non erat Agathocles. Nam is, cum infimo loco natus adulescens artem figlinam exercuisset, posteriore tempore regno Syracusarum potitus est. Jam vero, ut semper pristinae vitae imago sibi obversaretur, ministris imperavit, ut in cenis vasa fictilia juxta aurea et argentea collocarent.

LECTIA 23

23. Prometeu.

Homines veterrimi simillimi fuisse dicuntur bestiis. Artium ad vitam maxime necessariarum ignari erant, ignari agriculturae, ignari navigationis; lignis, lapidibus, metallis uti nesciebant. Quibus artibus omnibus instituti sunt a Prometheo, qui benevolentissimo animo in eos erat. Idem ignem, quem Juppiter, summus omnium deorum, hominibus negaverat, de Olimpo subduxit et hominibus donavit. Juppiter Prometheum, quod hominum salutem pluris aestimaverat quam deorum voluntatem, punivit extremis cruciatibus, quibus ab Hercule tandem liberatus est.

Exerciții orale.

Cesar vedea dintr'un loc mai înalt ce făceau dușmanii în tabără. Romanii au cuprins întâiu Galia de dincoace (de munți) și apoi pe cea de dincolo. Oamenii cei mai bogați nu sânt totdeauna cei mai binevoitori. Un vânător străpunse cu săgeata o cioară care era în vârful unui copac; și așa aceasta a fost ultima zi a cioarei.

Gramatică.

1. Adjectivele terminate în *-dicus*, *-ficus* și *-volus* fac gradele de comparațiune ca și când la pozitiv s'ar termina în *-dicens*, *-ficens*, *-volens*:

maledicus, bârfitor, maledicentior, us; maledicentissimus;

magnificus, măreț, pompos, magnificentior, us; magnificentissimus;

benevolus, binevoitor, benevolentior, us; benevolentissimus.

2. Adjectivele terminate la pozitiv în *-eus*, *-ius*, *-uus*, fac gradele de comparare prin circumscriere, și anume, comparativul cu *magis* (mai) și superlativul cu *maxime* (foarte) urmat de pozitiv: *necessarius*, trebuincios, *magis necessarius* și *maxime necessarius*; tot așa se compară *idoneus*, *arduus*, *pius*, dar nu și cele sfârșite în *-quus*, d. ex., *antiquus*, vechiu, care face *antiquissimus*.

3. Următoarele șapte adjective fac gradele de comparație cu tot neregulat.

bonus	bun	melior	optimus
malus	rău	pejor	pessimus
magnus	mare	major	maximus
parvus	mic	minor	minimus
multus	mult	plus (n)	plurimus
		plures, a	

frugi (indecl.) de omenie, frugaliior, frugalissimus
nequam (indecl.) de nimic, nequior, nequissimus.

4. Următoarele adjective n'au pozitiv, ci numai comparativ și superlativ:

prior primul din doi, *primus* cel dintâiu

citerior de dincoace

ulterior de dincolo, *ultimus* cel din urmă, cel
mai depărtat

interior dinnăuntru, *intimus* cel mai dinnăuntru

propior mai aproape, *proximus* cel mai aproape

deterior mai rău, *deterrimus* cel mai rău

potior preferabil, *potissimus* cel mai preferabil

5. Următoarele patru adjective se întrebunțează la pozitiv rar și au un înțeles deosebit de cel de la celelalte grade.

Posteri, urmași, *posterior* mai târziu, *postremus* cel din urmă, *postumus* născut după moartea tatălui.

Exteri, străini, *exterior* mai din afară, *extremus* cel mai depărtat.

Inferi, cei de sub pământ (zei, oameni), *inferior*, inferior, *infirmus* și *imus* cel mai de jos.

Superi, cei din cer (zei), *superior* superior; *supremus* cel din urmă; *summus*, cel mai înalt.

LECTIA 24

24. Hercule aduce pe cânele Cerber.

Ultimus duodecim Herculis laborum longe difficilimus erat. Nam Eurystheus ei imperavit, ut Cerberum ab inferis adduceret. Hercules igitur ad inferos descendit et audacter ad Plutonem accessit. Qui, postquam audivit, quis eum misisset, continuo permisit ut canem, si sine armis oppressisset, impune abduceret. Atque fortissimus Jovis filius Cerberum facile superavit. Canis cauda ac dentibus acerrime se defendit, sed quo magis ille saeviebat, eo artius Hercules cervices ejus constrinxit et postremo eum secum traxit. At Eurystheus belluae aspectu valde territus Herculi imperavit, ut eam quam celerrime ad inferos reduceret.

Exerciții orale.

Hercule a făcut douăsprezece fapte cu mult foarte grele. El s'a coborât cu îndrăzneală în infern, ca să aducă pe cânele Cerber. Pluton îi zise: Invinge cânele fără arme și poți să-l iei cu tine fără pedeapsă. Hercule se luptă foarte ager cu cânele și îl învinse cu ușurință. Dacă nu s'ar fi apărat cânele cu dinții și cu coada, Hercule l-ar fi învins și mai ușor.

LECTIA 25

25. Vulpea și țapul.

Cum vulpes et hircus siti vehementer cruciati una in puteum descendissent sitimque explevissent, hircus, quomodo inde evaderet, diu frustra meditabatur. Cui vulpes: Cur tam anxie, inquit, circumspectas, amice? Meo consilio usus facillime hinc evades. Nam si tu ad parietem istum te applicaveris, ego in tergum cornuaque tua ascendens facile evadam. Tum ego te facillime extraham. Hircus stulte obsecutus est. Vulpes celerrime evasit; hircus, quam perfida illa esset, sero intellexit.

Exerciții orale.

O vulpe și un țap erau tare chinuiți de sete. Atunci intrară într'un puț și-și potoliră foarte ușor setea. Țapul nu vedea cum să iasă de acolo mai iute. Atunci îi zise vulpea: Razimă-te de perete și eu te voi scoate repede din puț. Țapul nu făcu înțelepțește și mereu se încerca să iasă din puț, dar nu putu.

Gramatică.

1. Din adjective se pot forma adverbe de mod în chipul următor:

a) Adjectivele de declinarea II schimbă pe i de la gen. sg. în e: *longus-i*, adverb *longe*, *pulcher-chri*, adverb *pulchre*.

b) Adjectivele de declinarea III schimbă pe is de

la gen. sg. în **iter**: *celer-eris*, adverb *celeriter*. Este de observat însă, că cele sfârșite la nom. sg. în **ns**, ca *prudens*, *sapiens* etc., schimbă pe **is** al gen. sg. nu în **iter** ci în **er**: *prudens-entis prudenter*, *sapiens-entis sapienter*.

c) De la unele adjective de declinarea II se întrebunțează abl. sg. ca adverb; ex: *subito* deodată, *cito* repede, *perpetuo* mereu, *raro* rare ori, *sero* târziu etc.

d) De la câteva adjective se formează adverbe cu oare-care neregularități:

bonus	—	<i>bene</i> , bine
alius	—	<i>aliter</i> , altfel
facilis	—	<i>facile</i> , ușor
audax (cis)	—	<i>audacter</i> , cu îndrăzneală.

2. Adverbele derivate din adjective au și ele grade de comparațiune, care se formează în modul următor:

longe	longius	longissime
pulchre	pulchrius	pulcherrime
celeriter	celerius	celerrime
sapienter	sapientius	sapientissime
facile	facilius	facillime

Prin urmare, drept comparativ se întrebunțează comparativul neutru al adjectivului, iar la superlativ se formează un adverb în **e** din superlativul adjectivului.

Deci de la *bene* comparativul va fi *melius* și superlativul *optime*.

GRUPA V.

LECTIA 26

26. Războarele Punice.

Romani tribus bellis cum Poenis pugnauerunt. Primum bellum Punicum fuit ab anno ducentesimo sexagesimo quarto usque ad annum ducentessimum quadragesimum primum; alterum ab anno ducentesimo duodevicesimo usque ad annum ducentessimum primum; tertium ab anno centesimo undequingagesimo usque ad annum centesimum quadragesimum sextum. Clarissimum trium illorum bellorum fuit secundum. Quarto anno tertii belli Romani Carthaginem expugnaverunt et incendio septendecim dierum et noctium cremaverunt.

LECTIA 27

27. Ștefan cel Mare.

Stephanus Magnus ab anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo septimo usque ad annum millesimum quingentesimum quartum per septem et quadraginta annos in Moldavia regnavit. Populorum omnium, quos ille superavit, nullus erat fortior quam Turcae. Itaque bella turcica omnium Stephani bellorum atrocissima fuerunt. Stephanus animam efflavit anno millesimo quingentesimo quarto, secundo die mensis Iulii, aetatis anno sexagesimo septimo.

LECTIA 28

28. Legiunile lui Cesar.

Caesar per novem annos cum Gallis, Germanis, Britannis bellum gessit. Primo anno quattuor, postremo, qui fuit annus quinquagesimus ante Christum natum, decem habebat legiones. Singulae legiones erant denarum cohortium vel tricenum manipulorum. Manipuli ducenum, cohortes sescenum peditum, legiones senum fere milium militum erant. Praeerant singulis manipulis bini centuriones, singulis legionibus legati, toti exercitui Caesar ipse.

Exerciții orale.

Prima luptă mare, în care Romanii au fost învinși, din al doilea războiu punic a fost la Ticinus în anul 218, a doua la Trebia la anul 218, a treia la Trasimen și a patra la Cane. Mihaiu Viteazul a domuit în Valahia de la anul 1593 până la 1601, timp de 8 ani. Mihaiu a învins de opt ori pe dușmanii patriei sale și a murit în vârstă de 44 ani. Cesar a așezat legiunea a treisprezecea nu departe de patria Aeduilor, și apoi ocupă două orașe cu câte o cohortă.

Gramatică.

Ca și în românește, în latinește sânt patru feluri de numerale: *cardinale*, *ordinale*, *distributive* și *adverbiale*. Cele cardinale s'au învățat, ne mai rămân de studiat celelalte 3 feluri.

Numeralele ordinale răspund la întrebarea : al câtelea ?

Numeralele distributive răspund la întrebarea : câte câți ?

Numeralele adverbiale răspund la întrebarea : de câte ori ?

Iată aceste numerale :

Ordinale	Distributive	Adverbiale
1. primus, a, um	singuli, ae, a	semel
2. secundus, a, um	bini, ae, a	bis
3. tertius	terni	ter
4. quartus	quaterni	quater
5. quintus	quini	quinquies
6. sextus	seni	sexies
7. septimus	septēni	septies
8. octāvus	octōni	octies
9. nonus	novēni	novies
10. decimus	dēni	decies
11. undecimus	undēni	undecies
12. duodecimus	duodēni	duodecies
13. tertius decimus	terni dēni	ter decies
14. quartus decimus	quaterni dēni	quater decies
15. quintus decimus	quini dēni	quindecies
16. sextus decimus	seni dēni	sedecies
17. septimus decimus	septēni dēni	septies decies
18. duodevicesimus	duodevicēni	duodevicies
19. undevicesimus	undevicēni	undevicies
20. vicesimus	vicēni	vicies
21. unus et vicesimus	singuli et vicēni	semel et vicies
22. alter et vicesimus	bini et vicēni	bis et vicies

Ordinale	Distributive	Adverbiale
28. duodetricesimus	duodetricēni	duodetricies
29. undetricesimas	undetricēni	undetricies
30. tricesimus	tricēni	tricies
40. quadragesimus	quadragēni	quadrages
50. quinquagesimus	quinquagēni	quinquages
60. sexagesimus	sexagēni	sexages
70. septuagesimus	septuagēni	septuages
80. octogesimus	octogēni	octages
90. nonagesimus	nonagēni	nonages
100. centesimus	centēni	centies
200. ducentesimus	ducēni	ducenties
300. trecentesimus	trecēni	trecenties
400. quadringentesi- simus	quadringēni	quadringenties
500. quingentesimus	quingēni	quingenties
600. sexcentesimus	sescēni	sescenties
700. septingentesi- mus	septingēni	septingenties
800. octingentesi- mus	octingēni	octingenties
900. nongentesimus	nongēni	nongenties
1000. millesimus	singula milia	milies
2000. bis millesimus	bina milia	bis milies
3000. ter millesimus	terna milia	ter milies
100000. centies millesimus	centena milia	centies milies
1000000. decies centies millesimus	decies centēna milia	decies centies milies

Asupra acestor numerale sânt de făcut următoarele observațiuni :

1. Pentru numeralele dintre 20—30, 30—40 etc. se poate zice: *unus et vicesimus* sau *vicesimus primus*, *alter et vicesimus* sau *vicesimus alter*, etc...; tot așa la distributive și adverbiale putem spune: *singuli et viceni* sau *viceni singuli*, *semel et vicies* sau *vicies semel*.

2. Numeralele ordinale se întrebuițează nu numai acolo unde în românește avem un ordinal, ci și când voim să arătăm ceasul sau anul; d. ex.: la 6 ore = *hora sexta*; în anul 1904 = *anno millesimo nongentesimo quarto*.

LECTIA 29

29. Marcu Sergiu.

Marcus Sergius praetor, cum a collegis sacrificiis arceretur, quod debilis esset, hanc fere habuit orationem: Secundo bello Punico dextram manum amisi atque ter et vicies vulneratus sum; bis captivus in custodiam abductus, bis ex vinculis evasi; sinistra manu sola quater pugnavi; postquam pro dextra ferream fabricatus sum, ea rem ita gessi, ut Cremonam obsidione liberarem, Placentiam defenderem, duodena hostium castra in Gallia citeriore expugnarem. Quae cum ita sint, a vobis ut homo debilis arceor sacrificiis?

GRUPA VI.

LECTIA 30

30. Corăbierii și Agricultorii.

Nauta et agricola diversis sunt moribus et studiis. Hic stabilem habet sedem, ille locum mutat. Ab hoc mores antiqui servantur; ille morum alienorum saepe studiosus est. Huic sermo tantum patrius, illi aliae quoque linguae notae sunt. Hujus vita tranquilla est, illius periculorum plena. Hunc agri et prata, illum fluvii et maria delectant. Sermones quoque nautarum et agricolarum diversi sunt. Hi narrant de agris et frugibus, illi de terris alienis, de urbibus, navibus, procellis.

Exerciții orale.

Obiceiurile agricultorilor și ale corăbierilor sânt foarte deosebite. Aceștia iubesc să-și schimbe locul, pe aceia îi desfătează o locuință statornică. Aceștia sânt zeloși după obiceiuri străine, de către aceia se păstrează obiceiurile vechi. Acestora le sânt cunoscute limbile străine, acelora numai graiul părintesc.

LECTIA 31

31. Greerul și furnica.

Formicae frumentum aestate comportatum hieme siccabant. Ecce cicada fame cruciata iis appropinqua-
vit et, ut cibum secum communicarent, rogavit. Huic

illae : Ubi aestate fuisti? Cur non victum tibi comparavisti? Ad haec cicada : Non vacabam, inquit, nam in pratis cantabam. Tum illae : Si aestate cantavisti, hieme salta.

Gramatică.

Limba latină are 6 pronume demonstrative; acestea sânt : *hic, haec, hoc* — acesta, aceasta; *iste, ista, istud* — ăsta, asta; *ille, illa, illud* — acela, aceia; *is, ea, id* — acel, acea; *idem, eadem, idem* — același, aceeași; *ipse ipsa, ipsum* — însuși, însăși.

Iată cum se declină aceste pronume :

Singular

Nom.	hic	haec	hoc	iste	ista	istud
Gen.	hujus	hujus	hujus	istius	istius	istius
Dat.	huic	huic	huic	isti	isti	isti
Acuz.	hunc	hanc	hoc	istum	istam	istud
Abl.	hoc	haec	hoc	isto	ista	isto

Plural

Nom.	hi	hae	haec	isti	istae	ista
Gen.	horum	harum	horum	istōrum	istārum	istōrum
Dat.	his	his	his	istis	istis	istis
Acuz.	hos	has	haec	istos	istas	ista
Abl.	his	his	his	istis	istis	istis

Intocmai ca *iste*, se declină *ille, illa, illud* și *ipse, ipsa, ipsum*, cu deosebire că cel din urmă, la Nom. și Acuz. sing. neutru face *ipsum* și nu *ipsud*.

Singular

Nom.	is	ea	id	idem	eadem	idem
Gen.	ejus	ejus	ejus	ejusdem	ejusdem	ejusdem
Dat.	ei	ei	ei	eidem	eidem	eidem
Acuz.	eum	eam	id	eundem	eandem	idem
Abl.	eo	ea	eo	eōdem	eādem	eōdem

Plural

Nom.	ii	eae	ea	iidem	eaedem	eadem
Gen.	eōrum	eārum	eōrum	eorundem	earundem	[eorundem
Dat.	iis	iis	iis	isdem	isdem	isdem
Acuz.	eos	eas	ea	eosdem	easdem	eadem
Abl.	iis	iis	iis	isdem	isdem	isdem

LECTIA 32

32. Arminius.

Arminius apud Cheruscos, quos Romani superaverant, magnam auctoritatem habebat. Itaque Varus, qui illis temporibus Germaniae provinciae praeerat, illum sibi conciliabat. Sed frustra; nam Arminius suos clam ad pugnam evocavit. Hi omnia, quae ad bellum necessaria erant, paraverunt. Paulo post, tres Vari legiones, quibus Cherusci insidias paraverant, in Teutoburgiensi saltu mortem invenerunt; Varus ipse gladio se necavit. Jam Arminius, qui Germaniam liberaverat, in summo erat honore. Eundem postea ii ipsi, quos imperio Romanorum liberaverat, proditiōnis accusaverunt et dolo necaverunt.

Exerciții orale.

Romanii învinseră pe Arminiu, care aveà mare autoritate la Cherusci. Germania o comandă Varus, care căută să-și facă prieten pe Arminiu, pe care Germanii îl iubiau foarte mult. Varus, căruia Arminiu îi întinsese curse, găsi moartea în pădurea de la Teutoburg.

Gramatică.

Pronumele relativ este *qui, quae, quod* (care), și se declină în modul următor :

	Singular			Plural		
Nom.	qui	quae	quod	qui	quae	quae
Gen.	cujus	cujus	cujus	quorum	quarum	quorum
Dat.	cui	cui	cui	quibus	quibus	quibus
Acuz.	quem	quam	quod	quos	quas	quae
Abl.	quo	qua	quo	quibus	quibus	quibus

LECTIA 33

33. Alexandru cel Mare.

Quis clarissimus est regum Macedonum? Cujus filius Alexander erat? Quis praeceptor ejus erat? Quis amicus carissimus fuit? Cujus poetae carmina Alexander plurimi aestimabat? Quem ducem Macedonum rex iratus necavit? Quibus pugnis Alexander Dareum, regem Persarum, superavit? Qua in urbe animam efflavit? Quos artifices Alexander plurimi aestimabat?

Gramatica.

Pronumele interogativ este *quis* (cine?), *quae* (cine? feminin), *quid* (ce?); la acusativ sg. face *quem*, *quam*, *quid* iar toate celelalte cazuri, și la singular și la plural sânt întocmai ca ale pronumelui relativ.

LECTIA 34

34. Intrebări și răspunsuri.

Homo quidam, cum flumen transmissurus esset, equo vehens scapham conscendit. Ab aliquo interrogatus, quatenam ejus rei causa esset: Festino, inquit.

Cum Elei quidam gloriati essent, quod ludis summa diligentia justitiae leges servarent, rex Agis: Num quid magni est, inquit, quod quinto quoque anno unum diem justis estis?

Rutilium Rufum amicus quidam summa cum indignatione interrogavit: Quid tua mihi prodest amicitia, si, quidquid te rogo, denegas? Immo, inquit Rufus, quid mihi tua, si propter te facinus aliquod commissurus sum?

LECTIA 35

35. Galii.

Caesar de Gallis haec fere narrat. Eorum hominum, qui aliquam auctoritatem habent, genera sunt duo, alterum druidum, alterum equitum. Illi sacrificia procurant et, si quod facinus commissum est, si qua cae-

des patrata, si quae de hereditate aut de finibus controversiae sunt, dijudicant et praemia poenasque constituunt, neque quisquam in majore est honore quam illi. Equites autem, cum aliquod bellum geritur, omnes in eo versantur, neque quicquam iis honorificentius est quam plurimos clientes habere. Plebis vero condicio eadem fere est ac servorum.

Gramatică.

Pronumele nehotărâte se pot întrebuința în două feluri :

a) *Singure*, și atunci sânt adevărate pronume;

b) *Pe lângă un substantiv*, și atunci sânt adjective.

Ele au unele forme deosebite după cum sânt adjective sau pronume. Iată-le :

Pronume	Adjective
<i>quis, quid</i> } cineva,	<i>qui, qua (quae) quod</i>
<i>ali-quis ali-quid</i> } ceva	<i>ali-qui, aliqua, ali-quod</i>
<i>quispiam, quidpiam</i>	<i>quispiam, quaequam,</i>
<i>cineva</i>	<i>quodpiam</i>
<i>quisque, quid-que</i> fie-care	<i>quisque, quaeque, quod-</i>
	<i>que</i>
<i>quivis, quaevis</i> care	<i>quivis, quaevis, quodvis</i>
<i>quid-vis</i> vrei	
<i>quilibet, quaelibet, quid-</i>	<i>quilibet, quaelibet, quod-</i>
<i>libet</i> care-ți place	<i>libet.</i>
<i>quidam, quaedam, quid-</i>	<i>quidam, quaedam, quod-</i>
<i>dam</i> un oare cine	<i>dam</i>
<i>quisquam, quicquam, ci-</i>	
<i>neva</i>	

LECTIA 36

36. Hercule și leul din Nemea.

Juno irata, nulla prece, nullo sacrificio placari poterat sed id unum spectabat, ut Herculi miseriam pararet. Itaque nonnullis annis post illam victoriam, qua ille totius civitatis Thebanae gratiam sibi paraverat, ipsa ejus animam obcaecavit. Furore igitur agitatatus Hercules suos ipsius liberos trucidavit. Errorem cum noscitavisset, se ipse pæne necavit. Tunc neque uxori neque ulli amico aditus ad eum patebat. Solus in conclavi suo sedebat nihil aliud spectans, nisi ut illud facinus piaret. Itaque ex urbe migravit atque ad Eurystheum adventavit. Hic, cum causam adventus audivisset, graves ei imperavit labores. Primum mandavit, ut leonem illum ingentem, qui Nemeæus appellabatur, necaret. Is pellem habebat tam crassam, ut nullo telo vulnerari posset. Itaque Hercules eum in antrum fugavit, quod duo ostia habebat. Horum alterum caespite obturavit, per alterum ipse in antrum intravit. Ibi leonem lacertorum pressu strangulavit. Pellem leoninam ipse ab eo tempore pro tegumento gestabat.

Gramatică.

Sânt în limba latină 9 adjective, care se numesc *adjective pronominale*, și care se caracterizează prin următoarele două semne:

La gen. sg. fac la toate 3 genurile în ius

La dat. sg. » » » » » » i

Acestea sânt:

unus, a, um, un, o

solus, a, um, singur

totus, a, um, întreg

ullus, a, um, vreun, vreo

uter, utra, utrum, care din doi

neuter, tra, trum, nici unul din doi

nullus, a, um, niciun nicio

alius, alia, aliud, gen. alterius, dat. alii, altul

alter, altera, um, celălalt, cealaltă.

GRUPA VII.

LECTIA 37

37. Judecata lui Paris.

Dea discordiae, cum ad nuptias Pelei et Thetidis invitata non esset, malum aureum inter epulantes jactavit, in quo inscriptum erat: Pulcherrimae. Continuo Juno, Minerva, Venus de malo certabant, cum se unaquaqueque pulcherrimam esse affirmaret. Postremo illae. Jovis jussu, Paridem oraverunt, ut hanc controversiam dijudicaret. Atque arbitri animum sibi quaeque dono conciliare studebat. Juno quidem Paridem, si sibi malum adjudicavisset, potentissimum totius Asiae regem furturum esse promisit. Minerva autem sapientia bellicae gloria omnes homines ab illo superatum iri affirmavit. At Venus eum pulcherrimam

mulierem in matrimonium ducturum esse pollicita est. Quod cum Paris audivisset, Veneri malum adjudicavit.

Exerciții orale.

Se povestește că zeița Discordia n'a fost invitată la nunta lui Peleu și a Tetidei; se povestește că atunci ea a aruncat între comeseni un măr de aur. Poeții greci spun că pe acel măr era scris: Celei mai frumoase. Lucian povestește că trei zeițe, Juno, Minerva și Venus s'au certat pentru măr și că Jupiter le-a trimis la Paris, fiul lui Priam, ca să judece despre frumusețea lor.

LECȚIA 38

38. Nebunia lui Ulise.

Cum Menelaus ejusque frater Agamemnon Graeciae principes ad bellum Trojanum evocavissent, omnes aderant praeter Ulixem et Achillem. Praedictum enim erat illum, si cum Graecis in Asiam navigavisset, post viginti demum annos reversurum esse. Itaque postquam audivit legatos ab Agamemnone missos adesse, dementiam simulavit. Taurum enim et asinum junxit junctisque agrum aravit et salem in sulcos sparsit. At Palamedes, homo callidissimus, Telemachum, illius filiolum, ante aratrum in sulcis collocavit. Statim Ulixēs aratrum deflexit, unde eum mentis sanae esse apparuit. Jam Ulixes se cum ceteris contra Trojanos pugnaturum esse promisit.

Exerciții orale.

Homer povestește că Menelau și Agamemnon au chemat la războiul Troian pe toți principii Greci, și că Ulise nu s'a prezentat. Apolon îi prezisese că, dacă va naviga în Asia, multă vreme nu va vedea patria sa. Se povestește că Ulise s'a prefăcut că e nebun când văzu că vin solii lui Agamemnon. Atunci un om povestii solilor că Ulise a înjugat un bou și un măgar, ară câmpul și samăna sare.

Gramatică.

Propozițiunile subiective și obiective drepte din românește, care încep cu conjuncțiunea *că*, se exprimă în latinește printr'o construcțiune, care poartă numele de *acuzativ cu infinitiv*.

Subiectul propozițiunii subiective sau obiective, care în românește stă, negreșit, la nominativ, se pune în latinește la acuzativ, predicatul se pune la infinitiv prezent, perfect sau viitor după înțeles, iar conjuncțiunea *că* din românește rămâne în latinește neexprimată. De ex.: Știm că sufletul e nemuritor: *scimus animum immortalem esse*; se știe că sufletul e nemuritor: *constat animum immortalem esse*; știm că Cicerone a fost cel mai mare orator al Romanilor: *scimus Ciceronem maximum Romanorum oratorem fuisse*; se crede că oamenii nelegiuți vor primi pedeapsa crimelor lor după moarte: *creditur homines scelestos post mortem scelerum poenas soluturos esse*.

Subiectul infinitivului trebuie să fie exprimat în latineste, chiar și atunci când în românește este subînțeles; de ex. Xerxe speră că va coprinde Grecia: *Xerxes sperabat se Graeciam expugnaturum esse.*

LECTIILE 39—40

39. Fabulă.

Avis in segetibus nidum fecerat ac pullos pepererat. Jam frumentum maturuerat et pulli involucre erant. Aliquando cum mater, ut cibum quaereret, abisset, is, cujus ager erat, cum filio advenit, ut messem inspiceret. Qui cum vidisset frumentum jam maturuisse, filio: Ne diutius, inquit, cunctemur; amicos oremus, ut in messe facienda cras nos adjuvent. Postquam vesperi avis rediit, pulli trepidi a matre petiverunt, ut se alium in locum transferret. Proxima enim luce, inquit, dominus et amici ejus aderunt, ut frumentum metant. Cum mater haec audivisset, eos monuit ut essent bono animo. Non timeo, inquit, ne periculum nobis instet, cum amicos, quos ille rogavit, cras non adfore existimem.

Itaque postridie quoque secūra ad pabulum exit. Interea dominus amicos, quos, ut sibi adessent, rogarat, frustra opperitur. Tandem filio: amici quidem, inquit, non aderunt; ne frustra eos expectemus. Sed vicinos fortasse adducemus, ut hoc officium nobis praestent. Pulli haec quoque matri, cum revertisset, nuntiaverunt. Sed ne tum quidem eam commoverunt, ut loco decederet. Iterum mater pullos hortatur, ne vano metu sollicitentur.

Nē vicini quidem, inquit, domino obsequentur. Vos tamen moneo, ut animadvertatis, quid cras ille dicitur sit. Nē opinio matrem fefellit: nē vicini quidem venerunt. Vesperi igitur dominus: Quoniam, inquit, mi fili, neque amici neque vicini precibus nostris commoti sunt, ut nobis adessent in messe facienda, cras duas falces afferes, ut ipsi frumentum metamus. Quod cum avis ex pullis audivisset, jam, inquit, tempus est abire. Ac statim pullos alium in locum transtulit.

Exerciții orale.

Pe când o pasere scosese pui într'un ogor, veni stăpânul ogorului ca să se plimbe cu fiul său. Fiindcă se copsese grâul, tatăl zise băiatului că a venit timpul să roage pe prieteni să le ajute la secerat. Când paserea auzi acestea, zise puilor săi: Fiți cu curaj; nu vă temeți că vă amenință vre-o primejdie. Știu că prietenii nu vor veni mâne. A doua zi, după ce se duse fără grijă după hrană, stăpânul veni și așteptă în zadar să vie amicii săi.

Gramatică.

După verbele care arată o *rugămintă*, un *îndemn*, o *îndeplinire* sau o *permisiune* urmează o propozițiune secundară care începe cu *ut*, când este afirmativă și cu *ne*, când este negativă; verbul acestei propozițiuni stă totdeauna la subiectiv.

Tot așa se exprimă în latinește și propozițiile numite finale, adică cele care arată scopul. *Ut* se tra-

duce în românește prin *să*, *ca să* iar *ne* prin *să nu*, *ca să nu*.

Timeo ne se traduce: *mă tem că*.

Conjuncția *cum* se construște cu indicativul numai când arată momentul de timp în care se întâmplă acțiunea din propozițiunea principală. În povestiri însă și când, afară de determinarea timpului, mai arată și cauza, se construște cu subjunctivul. *Cum* cu indicativul, se traduce în românește prin *când*; *cum* cu subjunctivul se traduce prin *fiindcă* și în narațiun prin *când*.

GRUPA VIII.

LECTȚIA 41

40. Luarea Troiei.

Trojā decem annos frustra obsessā, Graeci, ut urbem expugnarent, dolo uti constituerunt. Itaque, equo ligneo exstructo, omnes domum se reversuros esse simulabant. Sinon Trojanis, hoc equo, inquit, in arce collocato, urbs vestra a Graccis non capietur. Laocoonte admonente, ne Sinonis verbis fidem haberent, tamen Trojani equum ligneum laetitia exsultantes in urbem traxerunt. Troja capta, multi Graeci in reditu perierunt. Clytaemnestra adjutrice, Aegisthus Agamemnonem domum reversum trucidavit. Minervā invitā, Ulixes multos annos per terras et maria erravit. Neptuno absente, ceteri dei deaeque constituerunt, ut Ulixes domum reverteretur.

LECTIO 42—43

41. Moartea petitorilor Penelopei.

Penelopa de conjugis reditu desperans, certamen institui jussit, se ei nupturam esse affirmans, qui pristini conjugis arcum tetendisset. Telemacho quoque hortante, proci arcum tendere studebant. Quod cum frustra conati essent, Ulixes petivit, ut sibi hoc tentare liceret. Procis repugnantibus, Telemachus patri arcum tradi jussit. Ulixes arcum facillime tetendit. Quo facto, ille sagittas ante pedes effundes: Hoc certamine, inquit, confecto aliud jam instituam. Quibus dictis, fauces Antinoi poculum labris admoventis sagitta perfodit. Poculo e manibus emisso, exanimatus sela decedit. Tum vero proci, terrore iraque perculsi, a sedibus prosiluerunt et atrociter Ulixi mortem minabantur. At ille: Vos impudentes, inquit, qui me reversurum esse non opinati, bonis meis consumptis etiam uxorem petere audetis! Jam tantorum flagitiorum poenas luetis! Cujus animum cum frustra molire conatus esset Eurymachus, ad socios conversus: Iste, inquit, caede non abstinebit. Itaque gladiis strictis eum aggrediamur. Sed cum, clamore sublato, infestus prosiluisset, statim sagitta perfosus concidit. Cum jam sagittae deessent, Ulixes, Telemachus, Eumaeus, Philoetius scutis hastisque allatis in procos invaserunt et, Minerva adjutrice, omnes praeter Phe-mium vatem et Medontem praeconem prostraverunt. Tam acriter injurias sibi illatas ultus rex domum lus-

trari jussit. Denique mendici specie exuta, cum, Minervae auxilio, pristinam recuperasset formam, conjux a Penelopa agnitus est.

Gramatică.

Propozițiile circumstanțiale de timp, de mod, de cauză, etc. se pot exprima în latinește sau tot printr'o propoziție circumstanțială întreagă sau printr'o construcțiune mai scurtă, care se numește *ablativ absolut*; și anume: conjuncțiunea se omite, subiectul se pune la ablativ, iar predicatul la particip, în timpul și forma cerută de înțeles și se acordă ca un atribut cu subiectul său în gen, număr și caz; de ex.: *In timpul zilei nu vedem stelele din cauză că le întunecă lumina soarelui*, se poate traduce:

1. Interdium stellas non videmus, **quia solis lux eas obscurat**;

2. Interdium stellas non videmus, **solis luce eas obscurante**.

Cum vedem, subiectul propoziției secundare este *lux*, iar predicatul *obscurat*; ca să întrebuițăm abl. abs. am suprimat conjucțiunea *quia*, am pus subiectul la abl.: *luce* și predicatul la particip prezent activ, fiindcă era în forma activă, la timpul prezent și l-am acordat în gen, număr și caz cu subiectul.

Se știe că participiul n'are formă pentru prezent pasiv și prin urmare, dacă verbul propoziției secundare este la prez. pasiv, nu se poate face construcția de abl. abs.; d. ex.: *In timpul zilei nu vedem stelele din cauză că lumina lor este întunecată de strălucirea soarelui*, se va traduce:

Interdium stellas non videmus, quia earum lux solis splendore obscuratur.

Prin abl. abs. însă nu se poate traduce, fiindcă nu există participiu prezent pasiv.

De asemeni se știe că nu există participiu perfect activ, ci numai pasiv; de ex.: *După ce Grecii au cuprins Troia, Enea a venit în Italia*, se va traduce:

Postquam Graeci Trojam ceperunt, Aeneas in Italiam venit.

Prin abl. abs. nu se poate traduce, din cauză că *au cuprins* este perfect activ fără echivalent la participiu. Dacă verbul propozițiunii secundare ar fi la perf. pasiv, atunci am putea întrebuința abl. abs. Deci, în cazul de față, putem să ne exprimăm așa: *După ce Troia a fost cuprinsă de Greci, Enea a venit în Italia* și să traducem:

Trojă a Graecis captă, Aeneas in Italiam venit.

După cum se poate observa din toate aceste exemple, ablativul absolut nu se poate întrebuința ori de câte ori subiectul propozițiunii secundare se întâlnește și în propozițiunea principală, fie ca subiect, fie ca obiect, fie exprimat tot prin același cuvânt, fie printr'un pronume; de ex.: *Măcar că sufletul nu se vede pe sine, vede alte lucruri*, nu se poate traduce prin abl. abs. fiindcă același cuvânt: *sufletul* este subiect în amândouă propozițiile și prin urmare nu putem zice de cât:

Quaquam animus se non videt, alias res tamen cernit.

Când predicatul propozițiunii secundare este exprimat printr'un nume predicativ în unire cu verbul *esse*, atunci transportând propozițiunea în abl. abs.,

verbul *sum* se omite dacă trebuie să stea la prezent și perfect, căci nu are aceste forme, și numai numele predicativ stă la abl. Ex.: *Pe când Cicero era consul, a murit Catilina*, se va zice: *Cicerone consule Catilina mortuus est.*

Această regulă se aplică la compusele lui *sum* numai la perfect, dar nu și la prezent, fiindcă ele au formă de prezent la participiu.

LECTIUNILE 44—45

42. Galia și locuitorii ei.

Gallia est omnis divisa in partes tres, quarum unam incolunt Belgae, aliam Aquitani, tertiam, qui ipsorum lingua Celtae, nostra Galli appellantur. Hi omnes lingua, institutis, legibus inter se differunt. Gallōs ab Aquitanis Garumna flumen, a Belgis Matrona et Sequana dividit. Horum omnium fortissimi sunt Belgae, propterea quod a cultu atque humanitate provinciae ¹⁾ longissime absunt, minimeque ad eos mercatores comitant atque ea, quae ad effeminandos animos pertinent, important, proximique sunt Germanis, qui trans Rhenum incolunt, quibuscum continenter bellum gerunt. Qua de causa Helvetii quoque reliquos Gallos virtute praecedunt, quod fere cotidianis proeliis cum Germanis contendunt, cum aut suis finibus eos prohibent aut ipsi in eorum finibus bellum gerunt. Eorum una pars, quam Gallos

¹⁾ Provincia (romana) — Provence.

obtinere dictum est, initium capit a flumine Rhodano, continetur Garumna flumine, Oceano, finibus Belgarum, attingit etiam ab Sequānis et Helvetiis flumen Rhenum, vergit ad septentriones. Belgae ab extremis Galliae finibus oriuntur, pertinent ad inferiorem partem fluminis Rheni, spectant in septentrionem et orientem solem. Aquitania a Garumna flumine ad Pyrenaeos montes et eam partem Oceani, quae est ad Hispaniam, pertinet; spectat inter occasum solis et septentriones.

Gramatică.

In limba latină unele prepoziții se construiesc cu acuzativul, altele cu ablativul; sânt însă patru și anume: *in*, *sub*, *super* și *supter* care se construiesc cu acuzativul, când se face o mișcare dintr'un loc într'altul, și cu ablativul, când nu se face nici o mișcare; de ex. *mă duc în oraș* se va traduce: *eo in urbem*, dar *mă găsesc în oraș*, se va traduce: *sum in urbe*.

LECTIA 46

43. Miltiade la Lemnos.

Dum Miltiades, qui Athenis habitabat, Piraeo ad paeninsulam Chersonesum navigabat, accessit Lemnum, postulavitque ab ejus insulae incolis, ut acciperent Atheniensium potestatem. Id faciēmus, responderunt irridentes Lemnii, cum tu, domo profectus, nave Lemnum veneris, vento aquilone. Hic enim

ventus ab septentrionibus oriens adversum tenet proficiscentibus ex Athenarum portu. Miltiades, morandi tempus non habens, cursum direxit, quo tendebat, pervenitque Chersonesum. Hac regione aliquanto post subducta, Miltiades Lemnum revertitur, et insulanos ipse irridet his verbis: Mihi urbem ex pacto tradite; huc vento aquilone perveni domo profectus: domum enim Chersonesi habeo. Cares, qui tum Lemni habitabant, secunda fortuna adversariorum territi, resistere ausi non sunt atque Lemno demigraverunt.

Exerciții orale.

Cicero trimise pe fiul său Marcus la Atena, la filosoful Cratippus. Pe când Marcus locuia în Atena, Cicero a plecat din Roma la Tusculum. S'a anunțat la Roma, că la Capua, la Neapole și la Syracuse a fost ploaie de sânge și de pietre. Hanibal fiind învins de Scipione, fugi de la Zama la Nicomedia, oraș în Bithynia și rămase mai multe zile la Hadrumet. Pe când Alexandru se întorcea de la Suza la Atena, a murit la Babylon.

Gramatică.

Numele de orașe și de insule mici se construiesc în chipul următor:

1. La întrebarea *unde?* arătând locul unde se petrece ceva, numele de decl. I și II singular, se pun la genetiv; iar cele de decl. III precum și cele care se întrebuițează numai la plural, ori de ce declinare ar fi, se pun la ablativ fără nici o prepozițiune; d. ex. *habito Romae* = locuiesc la Roma; *habito Athenis*

= locuiesc la Atena; *habito Carthagine* = locuiesc la Cartagina.

2. La întrebarea *încotro?* arătând direcțiunea, numele se pun la acuzativ fără nici o prepoziție; d. ex. *eo Romam, eo Athenas, eo Carthaginem* = merg la Roma, la Atena, la Cartagina.

3. La întrebarea *de unde?* numele se pun la ablativ fără prepozițiune, d. ex.: *proficiscor Roma, Athenis, Carthagine* = plec din Roma, din Atena, din Cartagina.

Să se mai noteze: *sum domi* = sânt acasă; *eo domum* = merg acasă; *proficiscor domo* = plec de acasă: tot așa: *sum ruri, eo rus, proficiscor rure* = sânt, merg la țară, plec de la țară.

BIBLIOTECA CENTRALĂ
UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI

VOCABULAR

Litera *m.* înseamnă *masculin, f. feminin, n. neutru, pl. plural*; cifrele 1, 2, 4 puse după un verb arată conjugarea, după care merge acel verb.

I

aedificium, ii, n. edificiu,

clădire

agricola, ae, m. agricultor

animus, i, m. suflet

arma, ōrum, n. pl. arme

de apărare

arx, arcis, f. cetățue

aut, sau

autem, însă

bellum, i, n. războiu

celebro, 1 sărbez

civis, is, m. cetățean

comparo, 1 procur

cremo, 1 ard

cum, fiindcă

cura, ae, f. grijă

dies, ei, m. și f. zi

diversus, a, um, deosebit
etiamsi chiar dacă

expugno, 1 cuceresc

exulto, 1 salt

festus, a, um, de sărbătoare

fortis, e, brav

hostis, is, m. dușman

industria, ae, f. dibăcie

jam, deja, *mai*.

lacrimo, 1 lăcrămez

laetitia, ae, f. veselie

magnificus, a, um, măreț

mercatură, ae, f. negoț

metus, us, m. frică

nam, căci

necessarius, a, um, necesar

neco, 1 omor,ucid

negotium, ii, n. afacere

opes, am, f. pl. avere

oppidānus, i, m. orașan

oppidum, i, n. oraș
 oppugno, 1 atac
 orno, 1 împodobesc
 paro, 1 procur
 pax, pacis, f. pace
 permultus, a, um, foarte
 mult

pro, pentru
 procuro, 1 îngrijesc
 proelium, ii, n. luptă
 pugno, 1 mă lupt
 quot, (indecl.), câți, câte
 reporto, 1 câștig
 saevus, a, um, crud
 sed, dar
 semper, totdeauna
 servo, 1 păstrez, păzesc
 sollicito, 1 neliniștesc
 urbs, urbis, f. oraș
 ut, încât
 utinam, o! dacă!
 victoria, ae, f. victoria
 vicus, i, m. sat
 vir, viri, m. bărbat
 vita, ae, f. viață
 voco, 1 chiem
 vulnero, 1 rănesc

2

accūso, 1 acuz
 adsum, sânt prezent

auxilium, ii, n. ajutor
 caedes, is, f. măcel
 crucio, 1 chinuesc
 delecto, 1 desfățez
 Diomēdes, is, m. Diomede
 diu, vreme îndelungată
 dolor, ōris, m. durere
 factum, i, n. faptă
 filia, ae, f. fiică
 igitur, așa dar
 inquit, zice
 Jovi, dat. de la Juppiter
 Machāon, ōnis, m. Ma-
 chaon
 Mars, rtis, m. Marte
 Minerva, ae, f. Minerva
 nisi, dacă nu
 nunc, acum
 Olympus, i, m. Olimp
 opto, 1 doresc
 probo, 1 aprob
 propero, 1 mă grăbesc
 sano, 1 vindec
 Trojānus, a, um, Troian
 vulnus, eris, n. rană

3

adhibeo, ēre, ui, itum, în-
 trebuințez
 cesso, 1 stau la îndoială,
 întârziu

classis, is, f. flotă
 colloco, 1 așez
 deleo, 2 distrug
 dolus, i, m. înșelăciune
 dux, ucis, m. comandant
 facillime, foarte ușor
 fides, ei, f. credință
 fuga, ae, f. fugă
 ingens, ntis, foarte mare
 insula, ae, f. insulă
 mando, 1 incredințez
 medius, a, um, mijlociu
 navis, is, f. corabie
 neque, nici
 nox, ctis, f. noapte
 nuntio, 1 anunț
 perterreo, ēre, ui, itum,
 înspăimânt
 prohibeo, ēre, ui, itum,
 opresc împedic
 Salamis, inis, f. Salamina
 servus, i, m. sclav
 sine, fără
 studeo, ēre, ui, doresc
 vito, 1 evit

4

ager, gri, m. ogor
 animal, ālis, n. animal
 brevis, e, scurt
 cantus, us, m. cântec

dormio, 4 dorm
 dulcis, e, dulce
 excio, 4 deștept
 excito, 1 deștept, trezesc
 flos, ōris, m. floare
 hiems, emis, f. iarnă
 laetus, a, um, vesel
 mollio, 4 îmmoiu
 novus, a, um, nou
 per, prin
 pluvia, ae, f. ploae
 procella, ae, f. furtună
 quasi, ca și
 saevio, 4 sânt crud, turbat
 silva, ae, f. pădure
 somnus, i, m. somn
 sopio, 4 adorm
 stridor, ōris, m. urlet
 tempus, oris, n. timp
 terra, ae, f. pământ
 ventus, i, m. vânt
 vernus, a, um, de pri-
 măvară
 vestio, 4 îmbrac

5

auceps, upis, m. păsărar
 aliquando, cândva
 ciconia, ae, f. cocostărc
 homo, inis, m. om

improbus, a, um, necin-
stit, vătămător
irretio, 4 prind în laț
nihil, nimic
noceo, ēre, ui, itum, va-
tăm
nutrio, 4 nutresc
oro, 1 rog
pullus, i, m. puiu
punio, 4 pedepsesc
quanquam, deși
rana, ae, f. broască
rete, is, n. laț
serpens, ntis, m. șarpe
sons, ntis, vinovat
tamen, totuși

6

addūco, ere, xi, ctum, a-
duc
adhinnio, 4 a necheză
Alexander, dri, m. Ale-
xandru
Apelles, is, m. Apelles
ars, artis, f. artă
artifex, icis, m. artist
equus, i, m. cal
imāgo, inis, f. chip
perītus, a, um, priceput
pingo, ere, nxi, pictum,
zugrăvesc

placeo, ēre, ui, itum, plac
rex, regis, m. rege
spero, 1 sper
tabula, ae, f. tablou
una, împreună
verus, a, um, adevărat

7

admodum, foarte
arduus, a, um, greu de
suit
ascendo, ere, ndi, nsum,
mă suiu
Cyrus, i, m. Cîr
defendo, ere, ndi, nsum,
apăr
devolvo, ere, volvi, volū-
tum, rostogolesc
diruo, ere, ui, ūtum, ru-
inez, dărâm
expugno, 1 cuceresc
frustra, în zadar
locus, i, m. loc
Lydius, ii, m. Lidian
miles, itis, m. soldat
munio 4, întăresc
murus, i, m. zid
postquam, după ce
praemium, ii, n. răsplată
praesidium, ii, n. garni-
zoană, apărare

primo, mai întâiu
 promitto, ere, îsi, issum,
 promit
 reporto, l aduc îndărăt
 reliquus, a, um, cel ce
 rămâne; *reliqui*, ceilalți
 Sardes, ium, f. pl. Sarde
 via, ae, f. drum

8

admitto, ere, îsi, issum,
 admit, primesc
 carmen, inis, n. poezie
 carcer, eris, m. închisoare
 comprehendo, ere, ndi,
 nsum, prind
 concito, l ațăt
 converto, ere, rfi, rsum,
 întorc, mă întore
 Dionysius, ii, m. Dionisie
 epulae, ārum, f. pl. ospăt
 gero, ere, gessi, gestum,
 port
 ibi, atunci, acolo
 impero, l poruncesc
 inclūdo, ere, ūsi, ūsum,
 închid
 iudex, icis, m. judecător
 iudico, l judec
 magis, mai, mai mult
 minister, tri, m. servitor

mos, moris, m. obicei
 nonnullus, a, um, vreunul
 obtempero, l mă supun
 offendo, ere, ndi, nsum,
 supăr
 optimus, a, um, cel mai
 bun
 Philoxēnus, i, m. Filoxen
 poeta, ae, m. poet
 postea, după aceia
 postridie, a doua zi
 praedico, l laud
 puto, l socot
 recito, l recitez
 redūco, ere, xi, ctum, duc
 înapoi
 reprehendo, ere, ndi,
 nsum, critic
 res, rei, f. lucru
 risus, us, m. rās
 rursus, îndărăt
 scribo, ere, psi, ptum,
 scriu
 solus, a, um, singur
 summus, a, um, cel mai
 înalt, cel mai mare
 sumo, ere, psi, ptum, iau
 tribuo, ere, ui, ūtum, a-
 tribuui
 tyrannus, i, m. tiran
 versus, us, m. vers.

9

admiror, 1 admir
 campus, i, m. câmp
 cervus, i, m. cerb
 conor, 1 mă încerc
 conspicor, 1 zăresc
 contemplor, 1 privesc
 cornu, us, n. corn
 cursus, us, m. fugă
 defleo, 2 deplâng
 dum, pe când
 frustror, 1 zădărnicesc
 glorior, 1 mă fălesc
 gracilitas, ātis, f. supti-
 rime
 lamentor, 1 plâng
 magnitūdo, inis, f. mărire
 pernicios, ēi, f. primejdie,
 peire
 remōror, 1 întârziu
 rivus, i, m. râu
 sagitta, ae, f. săgeată
 sors, sortis, f. soartă
 spes, spei, f. speranță
 subito, pe neașteptate
 timor, ōris, m. frică
 transfigo, ere, xi, xum,
 străpung
 unda, ae, f. val.
 venor, 1 vânez

10

Aesculapius, ii, m. Esculap
 centaurus, i, m. centaur
 Chiron, ōnis, m. Hiron
 Epidaurus, i, f. Epidaur
 extruo, ere, xi, ctum,
 construesc
 fulmen, inis, n. fulger
 inferi, ōrum, m. pl. cei de
 pe ceia lume, morții
 instituo, ere, ui, ūtum
 învăț
 lex, legis, f. lege
 medeor, ēri, medicatus
 sum, vindec
 mereor, ēri, meritus sum,
 merit
 mitto, ere, isi, issum, tri-
 met
 mortuus, a, um, mort
 munus, eris, n. dar
 perverto, ere, rti, rsum,
 schimb, strâc
 polliceor, ēri, pollicitus
 sum, promit
 revoco, 1 rechem
 solum, numai
 templum, i, n. templu
 vereor, ēri, veritus sum,
 mă tem

11

anima, ae, f. suflare
 armilla, ae, f. brăţară
 aureus, a, um, de aur
 brachium, ii, n. braţ
 Capitolium, ii, n. Capitol
 curo, 1 îngrijesc
 donum, i, n. dar
 efflo, 1 suflu
 largior, 4 dăruesc
 miser, a, um, nenorocit
 obruo, ere, ui, ūtum, în-
 năbuş
 opera, ae, f. ajutor
 perdūco, ere, xi, ctum,
 induplec
 potior, 4 stăpânesc, pun
 mâna
 praesum, comand
 Romānus, a, um, roman
 Sabīnus, a, um, Sabin
 scutum, i, n. scut
 sinister, tra, trum, stâng
 Spurius, ii, m. Spuriu
 Tarpējus, i, m. Tarpeiu
 virgo, inis, f. virgină

12

absum, esse, fui, sânt ab-
 sent

accēdo, ere, essi, essum,
 mă apropiu
 aegrōtus, a, um, bolnav
 alloquor, qui, locūtus sum,
 adrez vorba
 assequor, qui, cūtus sum,
 găsesc
 bestia, ae, f. animal
 ceteri, ae, a, ceilalţi
 consilium, ii, n. sfat
 constituo, ere, ui, ūtum,
 hotărăsc
 cubile, is, n. pat
 detraho, ere, xi, ctum, trag
 elābor, labi, lapsus sum,
 scap
 fruor, frui, fruitus sum,
 gust, mă bucur
 immineo, ēre, ui, ameninţ
 induo, ere, ui, ūtum, im-
 brac
 insidiae, ārum, f. pl. curse
 investigo, 1 cercetez
 levo, 1 uşurez
 loquor, qui, cūtus sum,
 vorbesc
 lupus, i, m. lup
 meditor, 1 mă gândesc
 nemo, inis, nimene
 nitor, niti, nirus sum, mă
 silesc

occasio, ōnis, f. ocaziune
 otium, ii, n. odihnă
 paro, 1 pregătesc
 periculum, i, n. primejdie
 praeter, afară de
 privo, 1 despoiu
 quidnam, ce?
 quomodo, cum
 recreo, 1 recreez, vindec
 remedium, ii, n. leac
 simul, în acelaș timp
 sollicitus, a, um, îngrijat
 ultimus, a, um, cel din
 urmă
 utor, i, usus sum, mă fo-
 losesc
 valetūdo, inis, f. starea
 sănătății

13

antiquus, a, um, vechiu
 canto, 1 cânt
 Dacus, i, m. Dac
 dea, ae, f. zeiță
 deus, i, m. zeu
 fluvius, ii, m. fluviu
 Geta, ae, m. Get
 liber, bri, m. carte
 multus, a, um, mult
 Ovidius, i, m. Ovidiu
 scio, 4 știu

utilis, e, folositor
 vel, sau
 veneror, 1 venerez

14

Danaus, i, m. Danau
 duco, ere, xi, ctum, duc
 emigro, 1 emigrez
 ferrum, i, n. fier
 Lynceus, i, m. Linceu
 manus, us, f. mână; ceată
 matrimonium, ii, n. căsă-
 torie; *ducere în matri-
 monium*, a lua în căsă-
 torie
 navigo, 1 merg cu corabia
 socer, ceri, m. socru
 trucido, 1 măcelăresc
 tutus, a, um, sigur, în si-
 guranță

15

altus, a, um, înalt
 amoenus, a, um, plăcut
 dives, itis, bogat
 domus, us, f. casă
 ferreus, a, um, de fier
 habito, 1 locuiesc
 harum, acestor
 incola, ae, m. locuitor
 lapideus, a, ur, de piatră

laudo, 1 laud
 ligneus, a, um, de lemn
 nos, noi
 pulcher, chra, chrum, fru-
 mos

situs, us, m. pozițiune
 parvus, a, um, mic
 spelunca, ae, f. peșteră
 tabernaculum, i, n. cort
 Vulcānus, i, m. Vulcan

16

Aquilo, ōnis, m. Crivăț
 calor, ōris, m. căldură
 certo, 1 mă cert
 contentio, ōnis, f. silință
 corpus, oris, n. corp
 duco, ere, xi, ctum, duc,
 aduc la, silesc
 exuo, ere, ui, ūtum, dez-
 brac
 flo, 1 sufflu
 habeor, ēri, itus sum, sânt
 socotit
 involvo, ere, vi, ūtum, în-
 vâluesc
 major, jus, mai mare
 nudo, 1 dezbrac
 pallium, ii, n. mantă
 sol, solis, m. soare
 uter, tra, um, care din doi

validus, a, um, puternic
 viātor, ōris, m. călător
 vis, vim, vi, pl. vires, ium
 f. putere

17

abdūco, ere, xi, ctum, iau
 Amāzon, ōnis, f. Amazoană
 armentum, i, n. turmă
 ater, tra, trum, negru
 bos, bovis, m. și f. bou,
 vacă
 Cacus, i, m. Cacus
 canis, is, m. și f. câne,
 cățea
 caput, itis, n. cap
 caro, carnis, f. carne
 clava, ae, f. măciucă,
 ghioagă
 crudus, a, um, crud
 custodio, 4 păzesc
 denique, în sfârșit
 Eurystheus, i, m. Euristeu
 facio, ere, feci, factum, fac
 fames, is, f. foame
 Geryon, ōnis, m. Gerion
 Graecia, ae, f. Grecia
 habeo, ēre, ui, itum, am
 Hercules, is, m. Hercule
 immānis, e, grozav
 insignis, e, însemnat

Juppiter, Jovis, m. Jupi-
ter
labor, ōris, m. osteneală
latro, ōnis, m. hoț
Lybia, ae, f. Libia
madefacio, ere, fēci, fac-
tum, ud, umezesc
multus, a, um, mult
Oceānus, i, m. Ocean
peragro, l străbat călă-
torind
perfungor, gi, nctus sum,
sāvârșesc
recupero, l recâștig
revertor, rti, rsus sum,
mă întorc
sanguis, inis, m. sânge
scapha, ae, f. luntre
sitis, is, f. sete
situs, a, um, așezat
supplicium, ii, n. pedeapsă;
supplicium sumere, a
pedepsi
Tiberis, is, m. Tibru
totidem, tot atâți
totus, a, um, întreg
traho, ere, xi, ctum, târăsc
transfigo, ere, xi, xum,
străpung
vescor, sci, mă hrănesc

18

aestas, ātis, f. vară
apud, la
arbor, ōris, f. arbor
autumnus, i, m. toamnă
benignus, a, um, milos
calidus, a, um, cald
certus, a, um, sigur, anu-
mit
cibus, i, m. mâncare
constringo, ere, nxi, ictum
strâng; la pasiv, îngheț
consūmo, ere, mpsi,
mptum, consum
demitto, ere, īsi, issum,
dau jos
dirigo, ere, rexi, rectum,
îndrept
exemplum, i, n. exemplu
fatigo, l obosesc pe cineva
folium, ii, n. foae, frunză
frigus, oris, n. frig
fruges, um, f. pl. roade
initium, ii, n. început
longus, a, um, lung
minuo, ere, ui, ūtum, mic-
șorez
moror, l întârziu, rămân
nix, nivis, f. omăt, zăpadă
ordo, inis, m. șir

plerique, aequae, aequae, cei
mai mulți

puer, eri, m. băiat

quies, ētis, f. liniște, o-
dihnă

seges, ētis, f. semănă-
tură

septentrio, ōnis, m. nord

sequor, sequi, cūtus sum,
urmez

suppedito, l dau

ver, veris, n. primăvară

19

acer, acris, acre, ager, vi-
oiu, violent

alacer, alacris, alacre, vi-
oiu, vesel

Arminius, ii, m. Arminiu

caelum, i, n. cer

castra, orum, n. tabără,
lagăr

celeber, bris, bre, renu-
mit

celer, celeris, celere, iute

colloco, l așez

contra, (prepoz.) în contra

copiae, arum, f. trupe, ar-
mată

dux, ducis, m. șef, co-
mandant

ejus, (genet. de la is),
acelui, acelei

facio, facere, feci, factum,
fac

imperator, oris, m. împă-
rat

imperium, ii, n. putere,

mando, l încredințez, dau

milito, l mă lupt, servesc
în armată

nomen, inis, n. nume

orno, l împodobesc, răs-
plătesc

pedester, pedestris, e, pe-
destu

penetro, l pătrund

potestas, atis, f. putere

praemium, ii, n. răsplată

princeps, cipis, m. prin-
cipe, șef

quae, care

quod, fiindcă

saluber, bris, bre, sănătos

silvester, stris, stre, pă-
duros

strenuus, a, um, viteaz,
aprig

tempus, oris, n. timp

ubi, unde

20

aetas, ātis f. viață, vârstă
 citus, a, um, grăbit
 commūnis, e, cōmun
 decēdo, ere, ssi, ssum, plec
 discrīmen, inis, n. deo-
 sebire
 dives, itis, bogat
 immemor, oris, cel ce nu-
 și amintește
 incertus, a, um, nesigur
 inops, opis, sărac
 labor, bi, psus sum, alunec
 mors, ortis, f. moarte
 nunquam, niciodată
 pauper, is, sărac
 quando, când
 ullus, a, um, vreun
 vetus, eris, vechiu

21

Aethiops, ōpis, m. Etio-
 pian
 benevolus, a, um, bine-
 voitor
 finis, is, f. sfârșit, hotar
 intersum, sânt printre
 maxime, foarte
 Neptūnus, i, m. Neptun
 occidens, ntis, care apune

oriens, ntis, care răsare
 pius, a, um, pios
 saepe, adeseori

22

adulescens, ntis, tânăr
 Agathōcles, is, m. Aga-
 tocle
 argenteus, a, um, de ar-
 gint
 cena, ae, f. cină
 condicio, ōnis, f. condiție
 exerceo, ēre, ui, itum,
 exercitez
 fictilis, e, de lut
 figlinus, a, um, de olar
 honor, ōris, m. onoare
 humilis, e, umilit
 juxta, alături
 nascor, sci, natus sum,
 sânt născut
 numerus, i, m. număr
 obversor, l stau înaintea
 cuiva
 pristinus, a, um, vechiu
 regnum, i, n. domnie
 Syracūsae, ārum, f. pl. Si-
 racuza
 vasum, i, n. vas

23

aestimo, 1 prețuesc
 agricultura, ae, f. agri-
 cultură
 ignarus, a, um, neștiutor
 ignis, is, m. foc
 lapis, idis, m. piatră
 libero, 1 liberez
 lignum, i, n. lemn
 metallum, i, n. metal
 navigatio, ōnis, f. navi-
 gație
 nego, 1 neg
 nescio, 4 nu știu
 Prometheus, i, m. Pro-
 meteu
 quam, de cât
 salus, ūtis, f. mântuire
 similis, e, asemenea
 subdūco, ere, xi, ctum,
 iau pe ascuns
 voluntas, ātis, f. voință

24

ac, și
 adspectus, us, m. vedere
 arte, adv. strâns
 audacter, cu îndrăzneală
 bellua, ae, f. dobitoc
 Cerberus, i, m. Cerber
 cervix, icis, f. cerbice

continuo, îndată
 dens, entis, m. dinte
 difficilis, e, greu,
 facile, ușor
 impūne, fără pedeapsă
 longe, cu mult
 opprimo, ere, essi, essum,
 supun
 permitto, ere, īsi, issum,
 permit
 Pluto, ōnis, m. Pluton
 postrēmo, în sfârșit
 supero, 1 înving
 terreo, ēre, ui, itum, in-
 spăimânt
 valde, foarte

25

amicus, i, m. amic
 anxie, cu frică
 applico, 1 razim
 evādo, ere, āsi, āsum, scap
 expleo, 2 umplu
 extrahō, ere, xi, ctum, scot
 hircus, i, m. țap
 inde, de acolo
 intelligo, ere, exi, ctum,
 înțeleg
 obsequor, qui, cūtus sum,
 ascult
 paries, ētis, m. perete

perfidus, a, um, viclean
 puteus, i, m. puț
 sero, târziu
 stulte, prosteste
 tergum, i, n. spate
 vehementer, foarte

26

a, ab, de la
 annus, i, m. an
 Carthāgo, inis, f. Cartagina
 clarus, a, um, strălucit
 incendium, ii, n. foc
 Poenus, i, m. Pun, Car-
 taginean
 punicus, a, um, punic
 usque, până

27

atrox, ōcis, cumplit
 Julius, i, m. Iulie (luna)
 mensis, is, m. lună
 Moldavia, ae, f. Moldova
 per, timp de
 populus, i, m. popor
 quam, decât
 regno, 1 domnesc
 Stephanus, i, m. Ștefan
 Turca, ae, m. Turc
 turcicus, a, um, turcesc

28

Britannus, i, m. Britan
 Caesar, aris, m. Cesar
 centurio, ōnis, m. centu-
 rion

Christus, i, m. Hristos
 cohors, rtis, f. cohortă
 exercitus, us, m. armată
 fere, cam

Gallus, i, m. Gal
 Germānus, i, m. German
 legātus, i, m. general
 legio, ōnis, f. legiune
 manipulus, i, m. manipul
 pedes, itis, m. pedestraș

29

amitto, ere, isi, issum,
 pierd

arceo, ēre, ui, îndepărtez
 captīvus, a, um, prizonier
 castra, ōrum, n. tabără
 citerior, us, de dincoace
 collēga, ae, m. coleg
 Cremōna, ae, f. Cremona
 custodia, ae, f. pază
 debilis, e, slab
 dexter, tera sau tra, trum,
 din dreapta
 e, ex, din

fabricor, 1 fabric
 Gallia, ae f. Galia
 in, în
 manus, us, f. mână
 Marcus, i, m. Marcu
 obsidio, ōnis, f. asediu
 oratio, ōnis, f. discurs
 Placentia, ae, f. Placența
 praetor, ōris, m. pretor
 pro, în loc de
 sacrificium. ii, n. sacrificiu
 Sergius, ii, m. Sergiu
 ut, ca, încât
 vinculum, i, n. lanț, în-
 chisoare

30

ager, gri, m. ogor
 aliēnus, a, um, străin
 alius, a, ud, altul
 antiquus, a, um, vechiu
 delecto, are, avi, atum,
 a desfătă
 fluvius, ii, m. fluviu
 frux, ugis, f. rod.
 lingua, ae, f. limbă
 locus, i, m. loc
 mare, is, n. mare
 mos, ris, m. obicei
 muto, are, avi, atum,
 schimb

narro, are, avi, atum,
 povestesc
 nauta, ae, m. corăbier
 navis, is, f. corabie
 nosco, ere, ōvi, ōtum,
 cunosc
 patrius, a, um, părintesc
 periculum, i, n. pericol
 plenus, a, um, plin
 pratum, i, n. livadă
 procella, ae, f. furtună
 quoque, conj. și
 saepe, adv. adeseori
 sedes, is, f. locuință, casă
 sermo, ōnis, m. limbă,
 vorbire
 servo, 1 păstrez
 stabilis, e, statornic
 studiōsus, a, um, zelos
 studium, ii, n. ocupație
 tantum, adv. numai
 terra, ae, f. pământ
 tranquillus, a, um, liniștit

31

ad, prep. la
 aestas, ātis, f. vară
 appropinquo, 1 a se a-
 propiă
 canto, 1 a cânta
 cibus, i, m. mâncare

cicāda, ae, f. greer
 communico, 1 a împărți
 compāro, 1 a pregăti, a
 procurā
 comporto, 1 a adună
 crucio, 1 a chinui
 cur, adv. de ce?
 ecce, interj. iată
 fames, is, f. foame
 formīca, ae, f. furnică
 frumentum, i, n. grâu,
 grâne
 hiems, ěmis, f. iarnă
 nam, conj. căci
 rogo, 1 rog
 salto, 1 joc
 secum = cum se, cu sine
 si, conj. dacă
 sicco, 1 a uscă
 tum, adv. atunci
 ubi, adv. unde?
 ut, conj. să
 vaco, 1 a aveā timp
 victus, us, m. hrană

32

accūso, 1 a acuza
 apud, prep. la
 auctoritas, ātis, f. auto-
 ritate, vază
 bellum, i, n. războiu

Cheruscus, i, m. Cherusc
 clam, adv. pe ascuns
 concilio, 1 a-și face pe
 cinevā prieten
 dolus, i, m. înșelăciune
 evōco, 1 a chiemā
 frustra, adv. în zădar
 gladius, ii, m. sabie
 honos, ōris, m. onoare
 imperium, ii, n. domnie
 insidiae, arum, f. pl. curse
 invenio, ire, i, ntum, a
 găsi
 itaque, conj. de aceea
 jam, adv. deja
 libĕro, 1 liberez
 legio, ōnis, f. legiune
 magnus, a, um, mare
 mors, rtis, f. moarte
 necessarius, a, um, nece-
 sar
 neco, 1 a ucide
 omnis, e, tot
 paro, 1 a pregăti
 paulo, adv. puțin
 post, postea, adv. după
 aceia
 praesum, esse, fui, a co-
 mandā
 proditio, ōnis, f. trădare
 provincia, ae, f. provincie

pugna, ae, f. luptă
saltus, us, m. pădure
sed, conj. dar
summus, a, um, cel mai
înalt
supĕro, 1 a învinge
Teutoburgiēsis, e, de la
Teutoburg
Varus, i, m. Varus

33

aestĭmo, 1 a prețui
Alexander, dri, m. Ale-
xandru
amicus, i, m. amic
anima, ae, f. suflare, su-
flet
artĭfex, icis, m. artist
carmen, inis, n. cântec,
poezie
carus, a, um, scump, iubit
clarus, a, um, strălucit,
vestit
Darĕus, i, m. Darius
dux, ucis, m. general
efflo, 1 a sufla; animam
efflare, a-și da sufletul
filius, ii, m. fiu
iratus, a, um, mâniat
Macĕdo, ōnis, m. Mace-
donian

Persa, ae, m. Persan
plurimi, foarte mult
poeta, ae, m. poet
praeceptor, ōris, m. pro-
fesor
rex, egis, m. rege

34

Agis, idis m. Agis
aliquis, id, cinevă, ceva
amicitia, ae, f. amiciție
committo, ere, isi, issum,
comit, săvârșesc
conscendo, ere, ndi, nsum,
mă suiu
denego, 1 refuz
diligentia, ae, f. sârguință
Elĕus, a, um, din Elis
facinus, oris, n. faptă rea
festĭno, 1 mă grăbesc
flumen, inis, n. fluviu
immo, din contra
indignatio, ōnis, f. indig-
nare
iustitia, ae, f. dreptate
justus, a, um, drept
ludus, i, m. joc
num, oare?
propter, pentru
prosum, sânt de folos
quidam, un oarecine

quisnam, quidnam, cine,
ce ?

quisque, quaeque, quid-
que, fiecare

Rufus, i, m. Rufus

Rutilus, i, m. Rutiliu

transmitto, ere, īsi, issum,
trec

veho, ere, xi, ctum, merg
călare, cu trăsura (nu
pe jos)

35

auctoritas, ātis, f. autori-
tate

cliens, ntis, m. client

controversia, ae, f. ceartă
de, despre

dijudico, 1 judec

druīdes, um, m. pl. druizi

eques, itis, m. călăreț

genus, eris, n. gen

hereditas, ātis, f. moște-
nire

honorificus, a, um, ono-
rific, aducător de o-
noare

narro, 1 povestesc

patro, 1 săvârșesc

plebs, plebis, f. plebe

quisquam, quaequam etc.

cinevă

versor, 1 mă gălesc, iau
parte

36

aditus, us, m. intrare

advento, 1 sosesc

adventus, us, m. sosire

agito, 1 a agită, a chi-
nui

alius, a, ud, altul

alter, a, um, celălalt

antrum, i, n. peșteră

appello, 1 chiem, numesc

caespes, itis, m. iarbă,

brazdă, pământ cuiarbă

civitas, atis, f. stat

conclave, is, n. odaie

crassus, a, um, gros

error, oris, m. greșeală

fugo, 1 a gonî, a alungă

furor, oris, m. nebunie,

furie

gratia, ae, f. recunoștință

gravis, e, greu

gesto, 1 port

ibi, acolo

igitur, așa dar

impero, 1 poruncesc

intro, 1 intru

iratus, a, um, mâniat
 Juno, onis, f. Junona
 lacertus, i, m. mușchiu,
 braț musculos
 leo, onis, m. leu
 leoninus, a, um, de leu
 liberi, orum, m. pl. copii
 mando, 1 ordon, poruncesc
 migro, 1 merg, mă duc
 miseria, ae, f. nenorocire
 nihil, nimic
 nisi, dacă nu
 nonnullus, a, um, unii
 noscito, 1 recunosc
 nullus, a, um, niciun,
 nicio
 obturo, 1 închid
 obcaeco, 1 orbesc
 ostium, ii, n. intrare, ușă
 paene, aproape
 pateo, ere, ui, a fi des-
 chis, a fi liber
 pellis, is, f. piele
 pio, 1 expiez
 placo, 1 înduplec
 pressus, us, m. strânsoare
 prex, cis, f. rugăciune
 pro, pentru, ca
 sacrificium, ii, n. sacrificiu
 sedeo, ere, di, ssum, șad
 solus, a, um, singur

specto, 1 privesc, mă
 gândesc
 strangulo, 1 a gâtui
 tam, așa de
 tegumentum, i, n. haină
 telum, i, n. armă
 Thebanus, a, um, Teban
 totus, a, um, tot
 trucido, 1ucid
 tunc, atunci
 ullus, a, um, vreun, vreo
 urbs, bis, f. oraș
 uxor, oris, f. soție
 victoria, ae, f. victorie

37

adjudico, 1 dau prin ju-
 decată
 affirmo, 1 afirm
 arbiter, tri, m. judecător
 concilio, 1 îmi fac prieten
 discordia, ae, f. dezunire
 epulor, 1 benchetuesc
 gloria, ae, f. glorie
 inscribo, ere, psi, ptum,
 inscriu, scriu pe
 invito, 1 invit
 jacto, 1 arunc
 jussus, us, m. poruncă
 malum, i, n. măr
 mulier, eris, f. femeie

nuptiae, ārum, f. pl. nuntă
 Paris, īdis, m. Paris
 Peleus, i, m. Peleu
 Thetis, īdis, f. Tetida
 unusquisque, unaquaeque,
 unumquodque, fiecare
 Venus, eris, f. Venere

38

Agamemnon, ōnis, m.
 Agamemnon
 appareo, ēre, ui, apar
 aratrum, i, n. plug
 aro, 1 ar
 asinus, i, m. măgar
 deflecto, ere, xi, xum, abat
 dementia, ae, f. nebunie
 demum, abia
 evoco, 1 chiem
 filiŏlus, i, m. fiu
 jungo, ere, xi, ctum, injug
 legātus, i, m. sol
 Menelāus, i, m. Menelau
 Palamēdes, is, m. Pala-
 mede
 praedīco, ere, xi, ctum,
 prezic
 princeps, ipis, m. principe
 sal, salis, m. sare
 simulo, 1 mă prefac, si-
 mulez

spargo, ere, si, sum, arunc
 sulcus, i, m. brazdă
 taurus, i, m. taur
 Telemachus, i, m. Tele-
 mah
 Ulixes, is, m. Ulise
 unde, de unde

39

abeo, ire, ii, itum, plec,
 mă duc
 adjūvo, āre, jūvi, ūtum,
 ajut
 advenio, ire, i, ntum, so-
 sesc
 affero, afferre, attŭli, al-
 lātum, aduc
 commoveo, ēre, ōvi, ōtum,
 mișc, înduplec
 cras, mâne
 cunctor, 1 întârziu
 diutius, mai mult timp
 dominus, i, m. stăpân
 exeo, ire, ii, itum, ies
 existimo, 1 socotesc
 exspecto, 1 aștept
 fallo, ere, fefelli, falsum,
 înșăl
 falx, leis, f. coasă, secere
 frumentum, i, n. grâu
 hortor, 1 sfătuesc

inspicio, ere, exi, ctum,
 văd, inspectez
 insto, 1 ameninț
 involucer, cris, e, care
 nu poate zbură
 lux, lucis, f. lumină
 maturesco, ere, turui, a
 se coace
 messis, is, f. seceriș
 meto, ere, ssui, inessum,
 secer
 nidus, i, m. cuib
 officium, ii, n. datorie, in-
 datorire
 opinio, onis, f. credință
 opperior, riri, rtus sum,
 aștept
 pabulum, i, n. hrană
 pario, ere, peperii, par-
 tum, nasc
 peto, ere, ii, itum, cer
 praesto, 1 fac
 quaero, ere, sivi, situm,
 caut
 quoniam, fiindcă
 redeo, ire, ii, itum, mă
 reîntorc
 securus, a, um, sigur,
 fără grije
 timeo, ere, ui, mă tem

transfero, erre, tūli, lātum,
 transport
 trepidus, a, um, speriat
 vanus, a, um, zădarnic,
 deșert
 venio, ire, vēni, ntum, vin
 vesperi, seara
 vicinus, a, um, vecin

40

adjutrix, icis, f. ajutătoare
 admoneo, ere, ui, itum,
 sfătuesc
 Aegisthus, i, m. Egist
 capio, ere, cepi, captum,
 iau
 Clytaemnestra, ae, f. Cli-
 temnestra
 erro, 1 rătăcesc
 invitus, a, um, fără voie
 Laocoon, ntis, m. Laocoon
 mare, is, n. mare
 obsideo, ere, edi, essum,
 asediez
 pereō, ire, ii, itum, pier
 Sinon, onis, m. Sinon
 Troja, ae, f. Troia

41

abstineo, ere, ui, entum,
 mă abțin

admoveo, ēre, ōvi, ōtum,
 apropiu
 aggredior, grēdi, essus
 sum, atac
 agnosco, ere, ōvi, itum,
 recunosc
 Antinous, i, m. Antinou
 arcus, us, m. arc
 atrociter, cumplit
 audeo, ēre, ausus sum,
 îndrăznesc
 certāmen, inis n. luptă,
 întrecere
 clamor, ōris, m. strigăt
 concido, ere, di, cad
 conficio, ere, ēci, ectum,
 isprăvesc
 conjux, jugis, m. și f. soț,
 soție
 despēro, 1 desperez
 effundo, ere, fūdi, sum,
 împrăștiu
 Eumaeus, i, m. Eumeu
 Eurymăchus, i, m. Euri-
 mah
 exanimo, 1 omor
 fauces, ium, f. pl. grumaz,
 gătlej
 flagitium, ii, n. crimă
 forma, ae, f. frumusețe
 gladius, ii, m. sabie

hasta, ae, f. suliță
 impudens, ntis, nerușinat
 illātus, a, um, part. de la
infero, aduc
 infestus, a, um, dușmănos
 injuria, ae, f. nedreptate
 instituo, ere, ui, ūtum,
 încep, întreprind, fac
 invādo, ere, āsi, āsum,
 atac
 ira, ae, f. mânie
 jubeo, ēre, jussi, ssum,
 poruncesc
 labrum, i, n. buză
 licet, licuit, e permis
 luo, ere, ui, spăl; poenas
 luere, a primii pedeapsa
 lustru, 1 purific
 Medon, ntis, m. Medon
 mendix, icis m. cerșător
 minor, 1 ameninț
 nubo, ere, psi, ptum, a se
 mărită
 opīnor, 1 socotesc
 Penelōpa, es, f. Penelope
 percello; ere, cūli, culsum,
 lovesc
 perfodio, ere, ōdi, osum.
 străpung
 Phemius, ii, m. Femiu
 Philoetius, ii, m. Filetiu

poculum, i, n. pahar
 praeco, ōnis, m. pristav
 procus, i, m. pețitor
 prosilio, ire, ilui, sar
 prostro, 1 dau la pământ
 repugno, 1 mă opun
 sedes, is, f. scaun
 sella, ae, f. fotoliu
 socius, ii, m. tovarăș
 species, ei, f. figură
 stringo, ere, nxi, ctum,
 scot
 tantus, a, um, atât de mare
 tendo, ere, tetendi, ten-
 sum, întind, încordez
 tento, 1 încerc
 terror, ōris, m. groază
 tollo, ere, sustuli, sublā-
 tum, rădic
 trado, ere, didi, ditum, dau
 ulciscor, isci, ultus sum,
 pedepsesc
 uxor, ōris, f. soție
 vates, is, m. pčet

42

a, ab, prep. cu abl. de
 la, dinspre
 ad, prep. cu acuz. spre,
 către
 appello, 1 chiem, numesc

Aquitānus, i, m. Acvitan
 attingo, ěre, lgi, actum,
 ating
 Belga, ae, m. Belgian
 Celta, ae, m. Celt
 commeo, 1 vin
 contendo, ere, ndi, ntum,
 conțin, mărginesc
 cotidianus, a, um, zilnic
 cultus, us, m. cultură
 de, prep. cu abl. din
 difero, erre, stūli, latum,
 mă deosebesc
 divido, ěre, isi, isum,
 împart
 effemino, 1 moleșesc
 etiam, conj. și, chiar
 Gallia, ae, f. Galia
 Gallus, i, m. Gal
 Garumna, ae, f. Garona
 Germanus, i, m. German
 Helvetius, ii, m. Helvețian
 Hispania, ae, f. Spania
 humanitas, ātis, f. civi-
 lizație
 importo, 1 import, aduc
 incolo, ěre, olui, cultum,
 locuesc
 institutum, i, n. instituție
 inter, prep. cu ac. între
 lingua, ae, f. limbă

Matrōna, ae, f. Marna
 mercator, ōris, m. ne-
 gustor
 mons, ntis, m. munte
 obtineo, ēre, tinui, entum,
 stăpânesc
 occasus, us, m. apus
 Oceānus, i, m. Ocean
 orior, iri, ortussum, încep
 pars, rtis, t. parte
 pertineo, ēre, inui, ntum,
 a se întinde, a ajunge,
 a contribui
 praecēdo, ēre, essi, essum,
 întrec
 propterea quod, conj. fi-
 indcă
 Pyrenaei, ōrum, m. pl.
 Pyrenei
 Rhenus, i, m. Rin
 Rhodanus, i, m. Ron
 Sequăna, ae, f. Seina
 Sequănus, i, m. Sequan
 vergo, ēre, rsi, mă îndrept
 virtus, ūtis, f. bărbăție

43

accipio, ere, ēpi, ptum,
 primesc

adversarius, ii, m. duș-
 man
 aliquanto, puțin
 Cares, ium, m. pl. Carieni
 Chersonēsus, i, f. Cher-
 sonesul
 demigro, 1 emigrez
 fortūna, ae, f. soartă
 incola, ae, m. locuitor
 insulānus, i, m. insular
 irrideo, ēre, īsi, īsum, iau
 în răs
 Lemnus, i, f. Lemnos
 Miltiādes, is, m. Miltiade
 pactum, i, n. tocmeală
 peninsula, ae, f. peninsulă
 pervenio, īre, ēni, entur,
 sosesc
 Piraeus, i, m. Pireu
 portus, us, m. port
 postūlo, 1 cer
 proficiscor, cisci, fectus
 sum, plec
 resisto, ere, stīti, stītum,
 rezist
 secundus, a, um, norocos,
 favorabil

VOCABULAR GENERAL

A

a, ab, prep. cu abl. de

la, de către, dinspre

abduco, ere, xi, ctum, iau

abeo, 4 plec

absum, sânt absent

abstineo, ẽre, uĩ, entum,

mă abțin

ac, și

accedo, ere, ssi, ssum,

mă apropiu

accipio, pere, epi, eptum,

primesc

accuso, 1 acuz

acer, cris, re, ager, violent

acriter, cu agerime

ad, prep. cu ac. la, spre,

cãtre

adduco, ere, xi, ctum, aduc

adhibeo, ẽre, ui, itum, in-

trebuințez

adhinnio, 4 a nechezã

aditus, us, m. intrare

adjudico, 1 dan prin ju-

decatã

adjutrix, icis, f. ajutãtoare

adjuvo, are, uvi, utum,

ajut

admiror, 1 admir

admitto, ere, isi, issum,

admit

admodum, cam, prea, toc-

mai, foarte

admoneo, ẽre, ui, itum,

sfãtuiesc

admoveo, ẽre, õvi, õtum,

apropiu

adspectus, us, m. vedere,

infãțișare

adsum, sânt prezent, ajut

adulatio, onis, f. lingu-

șire

adulescens, ntis, m. tânãr

advenio, ire, eni, ntum,
 sosesc
 adventus, us, m. sosire
 adversarius, ii, m. dușman,
 contrar
 aedificium, ii, n. clădire
 aegrotus, a, um, bolnav
 aestas, atis, f. vară
 aetas, ātis, f. vârstă, vreme
 affero, erre, attuli, alla-
 tum, aduc
 affirmo, 1 afirm
 ager, gri, m. ogor
 aggredior, ědi, gressus
 sum, atac
 agnosco, ere, ovi, itum,
 recunosc
 agricola, ae, m. agricultor
 agricultura, ae, f. agricul-
 tură
 alacer, cris, e, vesel, bine
 dispus
 aliquando, cândva
 aliquanto, câtva
 aliquis, a, id, cinevă, ceva
 alius, a, ud, altul
 alloquor, oqui, ocutus
 sum, adresez vorba
 alter, a, um, celălalt
 altus, a, um, înalt, adânc
 ambulo, 1 mă preumblu

amicitia, ae, f. amiciție
 amicus, i, m. amic
 amitto, ere, ĩsi, issum, pierd
 amoenus, a, um, plăcut
 an, oare?
 angustus, a, um, îngust,
 strâmt
 anima, ae, f. suflare, suflet
 animadverto, ere, rti,
 rsum, văd, pedepsesc
 animal, alis, n. animal
 animus, i, m. suflet
 annus, i, m. an
 ante, prep. cu ac. înainte
 antiquus, a, um, vechiu
 anxie, cu frică
 apertus, a, um, deschis
 appareo, ěre, ui, apar
 applico, 1 aplic, razim
 appropinquo, 1 apropiu
 apud, prep cu acuz. la
 Aquilo, onis, m. Crivățul
 aratrum, i, n. plug
 arbiter, tri, m. judecător
 arbitror, 1 socotesc
 arbor, oris, f. arbor
 arceo, ěre, ui, îndepărtez
 arcus, us, m. arc
 arduus, a, um, greu de
 urcat, de făcut
 argenteus, a, um, de argint

arma, orum, n. pl. arme
 de apărare
 armentum, i, n. turmă
 armilla, ae, f. brățară
 aro, l ar
 ars, artis, f. artă
 arte, strâns
 artifex, icis, m. artist
 arx, arcis, f. cetățue
 ascendo, ere, ndi, nsum,
 suiu
 asinarius, ii, m. conducă-
 tor de măgari
 asinus, i, m. măgar
 assequor, qui, secutus
 sum, găsesc
 at, dar

beatus, a, um, fericit
 bellua, ae, f. dobitoc
 bellum, i, n. războiu
 benevolus, a, um, bine-
 voitor
 benignus, a, um, bun

caedes, is, f. măcel
 caelum, i, n. cer
 calidus, a, um, cald

ater, tra, trum, negru
 atque, și
 atrociter, adv. cumplit
 atrox, ocis, cumplit
 auceps, aucupis, m. pă-
 sărar
 auctoritas, atis, f. autori-
 tate
 audacter, cu îndrăzneală
 audeo, ěre, ausus sum, în-
 drăznesc
 aureus, a, um, de aur
 aut, sau
 autem, însă
 autumnus, i, m. toamnă
 auxilium, ii, n. ajutor
 avis, is, f. pasere

B

bestia, ae, f. animal
 bos, bovis, m. și f. bou,
 vacă
 brachium, ii, n. braț
 brevis, e, scurt

C

callidus, a, um, șiret, vi-
 clean
 calor, oris, m. căldură

campus, i, m. câmp
 canis, is, m. și f. câne
 canto, 1 cânt
 cantus, us, m. cântec
 capio, ere, cepi, captum,
 iau
 captivus, a, um, prizonier
 caput, itis, n. cap
 carcer, eris, m. închisoare
 carmen, inis, n. cântec,
 poezie
 caro, carnis, f. carne
 caseus, i, m. caș, brânză
 castra, orum, n. pl. tabără
 cauda,, ae f. coadă
 causa, ae, f. cauză
 caute, cu băgare de seamă
 celebrer, bris, e, celebru
 celebros, 1 serbez
 celer, is, e, iute, repede
 celeritas, atis, f. iuțeală
 celeriter, repede
 cena, ae, f. cină
 centurio, onis, m. centu-
 rion
 certamen, inis, n. luptă,
 întrecere
 certo, 1 mă lupt
 certus, a, um, sigur, a-
 numit
 cervix, icis f. cerbice

cervus, i, m. cerb
 cesso, 1 staū la îndoială,
 întârziu
 ceteri, ae, a, ceilalți
 cibus, i, m. mâncare
 ciconia, ae, f. cocostârc
 cieo, ēre, civi, citum, chem,
 pun în mișcare, încep
 circa, prep. cu acuz. pe
 lângă
 circumspecto, 1 privesc
 împrejur
 citerior, us, de dincoace
 citus, a, um, iute, grăbit
 civis, is, m. cetățean
 civitas, atis, f. cetate, stat
 clamor, oris, m. strigăt
 clarus, a, um, strălucit
 classis, is, f. măciucă
 cliens, ntis, m. client
 coarguo, ere, ui, utum
 acuz.
 cogito, 1 cuget
 cohors, rtis, f. cohortă
 collega, ae, m. coleg
 colloco, 1 așez
 comes, itis, m. tovarăș
 commeatus, us, m. provi-
 ziuni
 committo, ere, isi, ssum,
 comit

commoveo, ēre, ovi, otum,
 mișc, înduplec
 communis, e, comun
 comparo, 1 pregătesc,
 procur
 comprehendo, ere, ndi,
 nsum, prind
 concido, ere, idi, casum,
 cad
 concilio, 1 fac prieten pe
 cinevã
 concito, 1 ațâț
 condicio, onis, f. condiție
 conficio, ere, eci, ectum,
 isprăvesc
 conjux, ugis, m. și f. soț,
 soție
 conor, 1 mă încerc
 conscendo, ere, endi,
 nsum, mă suiu
 consilium, ii, n. sfat
 conspicor, 1 zăresc
 constituo, ere, ui, utum,
 hotărâsc
 constringo, ere, nxi, ctum,
 strâng
 consul, ulis, m. consul
 consumo, ere, mpsi,
 mptum, consum
 contemno, ere, mpsi,
 ptum, disprețuesc

contemplor, 1 privesc
 contentio, onis, f. silință
 continuo, îndată
 controversia, ae, f. ceartă
 contumelia, ae, f. insultă
 conventus, us, m. adunare
 converto, ere, erti, rsum,
 întorc, mă întorc
 copiae, arum, f. pl. trupe
 coram, prep. cu abl. în față
 cornu, us, n. corn
 corpus, oris, n. corp
 corruo, ere, ui, mă pră-
 bușesc, cad
 corvus, i, m. corb
 cras, mâne
 cremo, 1 ard
 crucio, 1 chinuesc
 crudelitas, atis, f. cruzime
 crudeliter, cu cruzime
 crudus, a, um, crud
 cubile, is, n. pat
 cum, prep. cu abl. cu
 cum, pe când, fiindcă
 cunctor, 1 întârziu
 cur, de ce?
 cura, ae, f. grijă
 curo, 1 îngrijesc
 cursus, us, m. fugă
 custodia, ae, f. pază
 custodio, 1 păzesc

D

de, prep. cu abl. de, des-
pre, dela, din
dea, ae, f. zeiță
debilis, e, slab
decedo, ere, ssi, ssum,
plec, mă retrag
defendo, ere, ndi, nsum,
apăr
defensor, oris, m. apă-
rător
deflecto, ere, xi, xum,
abat
defleo, 2 deplâng
deformitas, atis, f. uriciune
delecto, 1 desfătez
deleo, 2 distrug
dementia, ae, f. nebunie
demigro, 1 emigrez
demitto, ere, isi, ssum,
dau jos
demonstro, 1 arăt
demum, abia
denego, 1 refuz
denique, în fine
dens, ntis, m. dinte
descendo, ere, ndi, nsum,
mă scobor
despero, 1 despez
desum, sunt absent, lipsesc

detraho, ere, xi, ctum, trag
deus, i, m. zeu
devoro, 1 înghit
dexter, era, erum, drept
dico, ere, xi, ctum, zic
dictum, i, n. vorbă
dies, ei, m. și f. zi
difficilis, e, greu
dijudico, 1 judec
diligentia, ae, f. sârguință
dirigo, ere, exi, ctum, in-
dreptez
diruo, ere, ui, utum, rui-
nez, dărâm
discedo, ere, essi, ssum,
plec, mă îndreptez
discordia, ae, f. dezunire
discrimen, is, n. primej-
die, deosebire
displiceo, ěre, ui, displac
din, vreme îndelungată
diutius, mai mult timp
diversus, a, um, deosebit
dives, itis, bogat
divitiae, arum, f. pl. avuție
dolor, oris, m. durere
dolus, i, m. înșelăciune
dominus, i, m. domn, stă-
pân

domus, us, f. casă
 dono, 1 daŃ, dăruesc
 donum, i, n. dar
 dormio, 4 dorm
 druides, um, m. pl. druizi
 dubito, 1 stau la îndoială

dubius, a, um, îndoelnic
 duco, ere, xi, ctum, duc
 dulcis, e, dulce
 dum, pe când
 dux, ucis, m. comandant

E

e, ex, prep. cu abl. din,
 dela
 efflo, 1 suflu
 effundo, ere, udi, usum,
 vărs, răspândesc
 elabor, elabi, lapsus sum,
 scap
 emigro, 1 emigrez
 emitto, ere, isi, ssum, dau
 drumul
 enim, căci
 epulae, arum, f. pl. ospăţ
 epulor, 1 banchetez
 eques, itis, m. călăreţ
 equester, tris, e, călăreţ
 (adj.)
 equus, i, m. cal
 erro, 1 rătăcesc
 etiamsi, chiar dacă
 evado, ere, si, sum, scap
 evoco, 1 chem
 evolo, 1 zbor

exanimo, 1ucid
 excelsus, a, um, înalt
 excio, 4 deştept
 excito, 1 aţâţ
 exemplum, i, n. exemplu
 exeo, 4 es
 exerceo, ěre, ui, itum,
 exercitez
 exercitus, us, m. armată
 exiguus, a, um, mic
 existimo, 1 scotesc
 expeditus, a, um, fără
 piedică
 expleo, 2 umplu
 explico, 1 răsfir
 expugno, 1 cuceresc
 exquiro, ere, quisivi, itum,
 cercetez
 exspecto, 1 aştept
 exstruo, ere, xi, ctum,
 construesc

exulto, 1 salt
 extraho, ere, xi, ctum,
 extrag

extremus, a, um, cel mai
 îndepărtat, cel din urmă
 exuo, ere, ui, utum, des-
 brac

F

fabricor, 1 fabric
 fabula, ae, f. fabulă
 facile, ușor
 facinus, oris, n. crimă
 facio, ere, feci, factum, fac
 factum, i, n. faptă
 fallo, ere, fefell, falsum,
 înșel
 falx, alcis, f. coasă, secere
 fames, is, f. foame
 fatigo, 1, ostenesc
 fauces, ium, f. pl. grumaz
 fere, cam, aproape
 ferreus, a, um, de fier
 ferrum, i, n. fier
 festino, 1 mă grăbesc
 festus, a, um, de sărbă-
 toare
 fictilis, e, de lut
 fides, ei, f. credință
 figlinus, a, um, de olar
 filia, ae, f. fiică
 filiulus, i, m. fiu (demi-
 nutiv)

filius, ii, m. fiu
 finis, is, f. sfârșit; la pl.
 hotare, țară
 flagitium, ii, n. crimă
 flo, 1 suflu
 flos, floris, m. floare
 flumen, inis, n. fluviu
 fluvius, ii, m. fluviu
 folium, ii, n. foae
 forma, ae, f. formă, fru-
 musețe
 formositas, atis, f. fru-
 musețe
 formosus, a, um, frumos
 fortasse, poate
 forte, din întâmplare
 fortitudo, inis, f. vitejie
 fortis, e, viteaz
 fortuna, ae, f. soartă
 frater, tris, m. frate
 frequens, ntis, în mare
 număr
 frigus, oris, n. frig
 fruges, um, f. pl. roade

frumentatio, onis, f. adu-
nare de proviziuni
frumentum, i, n. grâu
fruor, frui, fruitus sum,
gust, mă bucur

frustra, în deșert
frustror, 1 zădărnicesc
fuga, ae, f. fugă
fulmen, inis, n. fulger

G

genus, eris, n. gen, neam
gero, ere, ssi, stum, fac,
port
gladius, ii, m. sabie
gloria, ae, f. glorie

glorior, 1 mă fălesc
gracilitas, atis, f. supți-
rime
gravis, e, greu
grus, gruis, f. cocor

H

habeo, ěre, ui, itum, am
habeor, 2 sânt conside-
rat ca
habito, 1 locuesc
hăsta, ae, f. sulită
herba, ae, f. iarbă
hereditas, atis, f. moștenire
hiems, emis, f. iarnă
hinc, de aici

hircus, i, m. țap
homo, inis, m. om
honor, oris, m. onoare
honorificus, a, um, ono-
rific, onorabil
hortor, 1 îndemn
hostis, is, m. dușman
humilis, e, umilit

I

ibi, acolo
igitur, așa dar
ignarus, a, um, neștiutor
ignis, is, m. foc

imago, inis, f. imagine
immanis, e, grozav
immemor, oris, care nu-și
aduce aminte

immineo, ̄ere, ui, ameninț
 immo, ba din contra
 immortalis, e, nemuritor
 impero, 1 poruncesc, dom-
 nesc
 impleo, 2 umflu
 implico, 1 încurc
 impono, ere, posui, posi-
 tum, impun
 improbus, a, um, necistit
 impudens, ntis, nerușinat
 impune, fără pedeapsă
 in, prep. cu ac. și abl. în
 incendium, ii, n. incendiu
 incertus, a, um, nesigur
 includo, ere, usi, usum,
 închid
 incola, ae, m. locuitor
 inde, de acolo, apoi
 indignatio, onis, f. indig-
 nare
 induo, ere, ui, utum, îm-
 brac
 industria, ae, f. dibăcie
 infero, ferre, tuli, illatum
 aduc
 inferus, a, um, cel de jos
 infestus, a, um, dușmă-
 nesc
 infimus, a, um, cel mai de
 jos

inflo, 1 umflu, suflu în
 ingens, ntis, foarte mare
 initio, 1 inițiez
 initium, ii, n. început
 injuria, ae, f. nedreptate
 inops, opis, sărac
 inquam, zic
 inscribo, ere, psi, ptum,
 înscriu
 insidiae. arum f. pl. curse
 insignis, e, însemnat
 inspicio, ere, exi, ctum,
 inspectez
 instituo, ere, ui, utum,
 învăț, hotărăsc
 insto, ăre, stiti, ameninț
 insuavis, e, neplăcut
 insula, ae, f. insulă
 insulanus, i, m. insular
 insuper, peste
 intelligo, ere, exi, ectum,
 înțeleg
 interrogo, 1 întreb
 intersum, sânt între, iau
 parte
 intro, 1 intru
 invado, ere, asi, asum,
 năvălesc
 investigo, 1 urmăresc. cer-
 cetez
 invito, 1 invit

invitus, a, um, fără voe
 involucer, cris, cre, ne-
 zburător
 involvo, ere, vi, utum,
 învălesc
 ira, ae, f. mânie

irrideo, ēre, isi, isum,
 iau în răs
 irretitus, a, um, prins în
 laț
 ita, așa
 itaque, și așa
 iter, itineris, n. drum

J

jacto, 1 arure
 jam, deja
 jubeo, ere, jussi, jussum,
 poruncesc
 judex, icis, m. judecător
 judico, 1 judec

jungo, ere, nxi, nctum,
 unesc, înjug
 jus, juris, n. drept
 jussus, us, m. poruncă
 justitia, ae, f. dreptate
 justus, a, um, drept
 juxta, prep. cu ac. alături

L

labor, is, m. muncă
 labor, lapsus sum, labi,
 alunec
 labrum, i, n. buză
 lacero, 1 sfâșiiu
 lacrimo, 1 plâng
 laetitia, ae, f. veselie
 laetus, a, um, vesel
 lamentor, 1 mă tânguesc
 lapideus, a, um, de pia-
 tră
 lapis, idis, m. piatră

largior, 4 dăruiesc
 largus, a, um, bogat, îm-
 belșugat
 latro, onis, m. hoț, bandit
 laudo, 1 laud
 laus, udis, f. laudă
 legatus, i, m. general, sol
 legio, onis, t. legiune
 leo, onis, m. leu
 levitas, atis, f. ușurință
 levo, 1 ușurez
 lex, legis, f. lege

libenter, cu plăcere
 liber, bri, m. carte
 libero, 1 eliberez, scap
 libertas, atis, f. libertate
 licet, licuit, licēre, este
 permis
 ligneus, a, um, de lemn
 lignum, i, n. lemn
 locus, i, m. loc
 longe, cu mult

longus, a, um, lung
 loquor, locutus sum, lo-
 qui, vorbesc
 ludus, i, m. joc
 luo, luere, lui, luitum,
 plătesc; poenas luere,
 a fi pedepsit
 lupus, i, m. lup
 lustrum, 1 curăț
 lux, lucis, f. lumină

M

maefacio, ere, fēci, fac-
 tum, ud, stropesc
 magis, mai
 magistratus, us, m. ma-
 gistrat
 magnificus, a, um, măreț
 magnitudo, inis, f. mărire
 magnus, a, um, mare
 malum, i, n. măr
 malus, a, um, rău
 mando, 1 încredințez
 manipulus, i, m. mănun-
 chiu, manipul
 manus, us, f. mână
 mare, is, n. mare
 matrimonium, ii, n. că-
 sătorie

maturesco, ere, rui, a se
 coace
 maturo, 1 mă grăbesc
 maxime, foarte
 medeor, ēri, vindec
 meditor, 1 mă gândesc,
 meditez
 medius, a, um, mijlociu
 mendix, icis, m. cerșător
 mens, mentis, f. minte
 mensis, is, m. lună
 mercatura, ae, f. negoț
 mereor, ēri, itus sum, a
 merita; **meritus**, me-
 ritat
 messis, is, f. seceriș
 metallum, i, n. metal

meto, ere, messui, mes-
sum, a secera
metus, us, m. frică
miles, itis, m. soldat
minister, tri, m. servitor
minor, 1 ameninț
minor, us, mai mic; mai
puțin
minuo, ere, ui, ūtum,
micșorez
miser, era, erum, neno-
rocit
mitis, e, blând
mitto, ere, misi, missum,
trimet

nam, căci
narro, 1 povestesc
natura, ae, f. natură
nascor, natus sum, nasci,
sânt născut
navigatio, onis, f. navi-
gațiune
navigo, 1 merg cu co-
rabia
navis, is, f. navă, corabie
ne, să nu
neco, 1 omor,ucid
necessarius, a, um, tre-
buincios

mollio, 4 îmmoiu
moneo, ěre, ui, itum în-
demn
morbus, i, m. boală
moror, 1 întârziu, rămân
mors, tis, f. moarte
mortalis, e, muritor
mortuus, a, um, mort
mos, moris, m. obicei
mulier, eris, f. femeie
multitudo, inis, f. mulțime
multus, a, um, mult
munio, 4 întăresc
munus, eris, n. dar
murus, i, m. zid

N

nego, 1 neg-
negotium, ii, n. afacere
nemo, inis, nimeni
neque, nici
nescio, 4 nu știu
nidus, i, m. cuib
nihil, nimic
nimius, a, um, prea mare
nisi, dacă nu
nitor, oris, m. strălucire
nitor, nisus sum, niți, mă
silesc
nix, nivis, f. zăpadă
noceo, ěre, ui, itum, vatăm

nonnullus, a, um, vreunul
 novus, a, um, nou
 nox, noctis, f. noapte
 nubo, ere, psi, ptum, a
 se mărita
 nudo, 1 dezbrac
 nullus, a, um, niciun

obitus, us, m. moarte
 obruo, ere, ui, utum, înăbuş
 obsequor, qui, cutus sum,
 ascult
 observo, 1 observ
 odsideo, ěre, edi, essum,
 asediez
 obsidio, onis, f. asediu
 obtempero, 1 mă supun
 obtrunco, 1ucid
 obversor, 1 stau înain-
 tea cuivă
 occasio, onis, f. ocaziune
 occidens, tis, care apune
 oculus, i, m. ochiu
 offendo, ere, ndi, nsum,
 supăr
 officium, ii, n. datorie,
 îndatorire
 olim, altă dată, odinioară
 omnis, e, tot
 onus, eris, n. povară

num, oare?
 numerus, i, m. număr
 nunc, acum
 nunquam, niciodată
 nuntio, 1 anunţ
 nuptiae, arum, f. pl. nuntă
 nutrio, 4 hrănesc

O

onustus, a, um, încărcat,
 împovărat
 opera, ae, f. ajutor
 opes, um, f. pl. avere
 opinio, onis, f. părere,
 opiniune
 opinor, 1 socotesc
 opperior, iri, rtus sum,
 astept
 oppidanus, i, m. orăşan
 oppidum, i, n. cetate
 opprimo, ere, essi, essum,
 supun
 oppugno, 1, atac
 optimus, a, um, cel mai bun
 opto, 1 dorese
 oratio, onis, f. discurs
 ordo, inis, m. şir
 oriens, ntis, care resare
 orno, 1 împodobesc
 oro, 1 rog
 os, oris, n. gură
 otium, ii, n. odihnă

P

pabulatio, onis, f. adunare
 de hrană pentru cai
 pabulum, i, n. hrană
 pactum, i, n. tocmeală
 pagus, i, m. sat
 pallium, ii, n. mantă
 paries, ietis, m. părete
 pario, ere, peperī, par-
 tum, nasc
 paro, 1 pregătesc
 parvus, a, um, mic
 patro, 1 săvârșesc
 pauper, is, sărac
 pavo, onis, m. păun
 pax, pacis, f. pace
 pedes, itis, m. pedes-
 traș
 pedester, ris, re, pedestru
 pellis, is, f. piele
 peninsula, ae, f. peninsulă
 penna, ae, f. pană, aripă
 per, prin, timp de
 peragro, 1 străbat călă-
 torind
 percello, ere, culi, cul-
 sum, lovesc
 perduco, ere, duxi, ctum,
 înduplec

pereo, ire, ii, itum, pier
 perfidus, a, um, vi-
 clean
 perfodio, ere, odi, ossum,
 străpung
 perfungor, i, nctus sum,
 săvârșesc
 periculum, i, n. primej-
 die
 peritus, a, um, iscusit
 priceput
 permitto, ere, isi, issum,
 permit
 permultus, a, um, foarte
 mult
 pernicios, ei, f. primej-
 die
 perterreo, ēre, itum, in-
 spăimânt
 pervenio, ere, i, ntum,
 sosesc
 perverto, ere, rti, rsum,
 schimb
 pes, pedis, m. picior
 peto, ere, ii, itum, cer
 pica, ae, f. coțofană
 pingo, ere, nxi, ctum,
 zugrăvesc

pius, a, um, pios
 placeo, ere, ui, itum, plac
 plebs, ebis, f. popor, plebe,
 plerique, ae, a, cei mai
 mulți
 pluvia, ae, f. ploae
 poculum, i, n. pahar
 poena, ae, f. pedeapsă
 poeta, ae, m. poet
 polliceor, ēri, citus sum,
 promit
 populus, i, m. popor
 porta, ae, f. poartă
 porto, 1 eu port
 portus, us, m. port
 post, după
 postea, după aceea
 posteri, orum, m; pl. cei
 din urmă, urmașii;
 compar. *posterior*: su-
 perl. *postremus*
 postquam, după ce
 postremo, în sfârșit
 postridie, a doua zi
 postulo, 1 cer
 potens, ntis, puternic
 potestas, atis, f. putere
 potior, 4 stăpânesc
 potius, mai bine
 praeclarus, a, um, stră-
 lucit

praeco, onis, m. pristav
 praedīco, 1 laud
 preedīco, ere, xi, ctum,
 prezic
 praemium, ii, n. răsplată
 praesidium, ii, n. garni-
 zoană, apărare
 praesto, 1 fac
 praesum, praefui, esse,
 comand
 praeter, afară de
 praetor, oris, m. pretor
 pratum, i, n. livadă
 preces, um, f. pl. rugă-
 ciune
 primo, mai întâiu
 princeps, cipis, m. prin-
 cipe
 prior (comp.), primus (su-
 perl.), anterior, cel di-
 nainte
 pristinus, a, um, vechiu
 privo, 1 lipsesc pe ci-
 nevă, despoiu
 pro, prep. cu abl. pentru,
 în loc de
 probo, 1 aprob
 procella, ae, f. furtună
 procul, departe
 procuro, 1 îngrijesc
 procus, i, m. pețitor

proelium, ii, n. luptă, bă-
tălie
proficiscor, sci, fectus
sum, plec
prohibeo, ēre, ui, itum,
opresc
promitto, ere, isi, issum,
p̄mit
prope, aproape
propero, 1 mă grăbesc
propter, pentru
prosilio, ire, lui, sar
prostro, 1 dau la pământ
prosum, fui, prodesse,
folosesc

provincia, ae, f. provincie
proximus, a, um, cel mai
apropiat
puer, i, m. copil, băiat
pugno, 1 lupt
pulcher, chra, rum, fru-
mos
pulchritudo, inis, f. fru-
musețe
pullus, i, m. puiu
punicus, a, um, punic
punio, 4 pedepsesc
puteus, i, m. puț
puto, 1 socotesc, cred

Q

quadrupes, edis, m. pa-
truped
quaero, ere, sivi, situm,
caut
quam, de cât; cât de
quando, când
quamquam, deși
quantus, a, um, cât de
mare
quasi, cași
quia, fiindcă
quidam, un oarecine
quidem, intradevăr

quidnam, ce?
quies, etis, f. liniște, o-
dihnă
quisnam, quidnam, cine?
ce?
quisquam, quaequam,
quodquam, cinevă
quisque, quidque, fiecare
quod, fiindcă
quomodo, cum
quoniam, fiindcă
quoque, și, de asemenea
quot (indecl.), câți, câte

R

rana, ae, f. broască
 rarissime, foarte rar
 recito, 1 recit
 recreo, 1 recreez, vindec
 recupero, 1 recăștig
 redeo, ire, ii, itum, mă
 reîntorc
 reditus, us, m. reîntoar-
 cere
 reduco, ere, xi, ctum, duc
 înapoi
 refertus, a, um, plin
 regio, onis, f. regiune
 regno, 1 domnesc
 regnum, i, n. domnie
 religio, onis, f. religie
 reliquus, a, um, cel ce
 rămâne, la pl. ceilalți
 remedium, ii, n. leac
 remoror, 1 întârziu
 reporto, 1 căștig, aduc
 îndărăt

reprehendo, ere, ndi,
 nsum, critic
 repudio, 1 resping
 repugno, 1 mă opun
 res, rei, f. lucru
 resisto, ere, stiti, stitum,
 rezist
 respondeo, ěre, di, sum,
 răspund
 rete, is, n. laț
 retrorsus, îndărăt
 revertor, rti, rsus sum,
 mă întorc
 revoco, 1 rechem
 rex, regis, m. rege
 risus, us, m. râs
 rivus, i, m. râu
 rixa, ae, f. ceartă, luptă
 rogo, 1 rog
 romanus, a, um, roman
 rostrum, i, n. cioc
 rupes, is, f. stâncă
 rursus, îndărăt

S

saccus, i, m. sac
 sacrificium, ii, n. sacri-
 ficu

saepè, adeseori
 saevio, 4 sânt crud, tur-
 bat

saevus, a, um, crud, săl-
bateg

sagitta, ae, f. săgeată
sal, is, m. sare

saluber, bris, bre, sănătos

salus, utis, f. scăpare

saluto, 1 salut

sane, de sigur

sanguis, guinis, m. sânge

sano, 1 vindec, însănă-
toșez

sanus, a, um, sănătos

sapiens, ntis, m. înțelept

sarcina, ae, f. sarcină

scapha, ae, f. luntre

scio, 4 știu

scribo, ere, scripsi, scrip-
tum, scriu

scutum, i, n. scut

secundus, a, um, favo-
rabil

securus, a, um, sigur

sed, dar

sedeo, ěre, sedi, sessum,
șed

sedes, is, f. scaun

seges, etis, f. semănătură

sella, ae, f. fotoliu

semper, totdeauna

senex, senis, bătrân

septentrio, onis, m. Nord

sequor, i, cutus sum,
urmez

sero, târziu

serpens, ntis, m. șarpe

servo, 1 păstrez, păzesc

servus, i, m. sclav, serv

si, dacă

sic, așa

sileo, ěre, ui, tac

șilva, ae, f. pădure

similis, e, asemenea

simul, în acelaș timp

simulo, 1 mă prefac, si-
mulez

sine, fără

sinister, tra, trum, stâng

sitis, is, f. sete

situs, us, m. pozițiune

situs, a, um, situat, a-
șezat

socer, ceri, m. socru

socius, ii, m. tovarăș

sol, is, m. soare

sollicitor, 1 neliniștesc

sollemnis, e, solemn; söl-
lemnia, pl. ceremonii
solemne

solum, i, n. sol, pământ

solus, a, um, singur

solvo, ere, vi, utum, plă-
tesc

somnus, i, m. somn
 sons, ntis, vinovat
 sopio, 4 dorm
 sors, rtis, f. soartă
 spargo, ere, rsi, rsum,
 arunc
 species, ei, f. figură
 specto, 1 privesc
 specus, us, m. peștere,
 vizuină
 spelunca, ae, f. speluncă
 spero, 1 sperez, nădăj-
 duesc
 spes, spei, f. speranță
 statim, îndată
 stridor, oris, m. urlet
 stringo, ere, strinxī, stric-
 tum, scot, trag
 studeo, ēre, ui, dolesc

stulte, nebunește, pros-
 tește
 suavis, e, plăcut
 sub, subt
 subduco, ere, xi, ctum,
 iau pe ascuns
 subito, de odată, pe ne-
 așteptate
 sulcus, i, m. brazdă
 sumo, ere, sumpsi, mptum,
 iau
 summus, a, um, cel mai
 înalt
 superbe, cu mândrie
 superbia, ae, f. mândrie
 supero, 1 întrec
 suppedito, 1 dau
 supplicium, ii, n. chin

T

tabernaculum, i, n. cort
 tabula, ae, f. tablou
 taeter, tra, trum, urât
 tamen, totuși
 tandem, în sfârșit
 tantus, a, um, atât de mare
 tarditas, atis, f. înceti-
 neală
 taurus, i, m. taur

tego, ere, xi, ctum, as-
 cund, acopăr
 telum, i, n. săgeată
 tempus, oris, n. timp
 templum, i, n. templu
 tendo, ere, tetendi, ten-
 sum, întind
 teneo, ēre, ui, ntum, țin
 tener, a, um, tânăr

tento, 1 încerc
 tergum, i, n. spate
 terra, ae, f. pământ
 terreo, ēre, ui, itum, în-
 spăimânt
 terrester, tris, tre, pă-
 mântesc
 terror, oris, m. spaimă,
 groază
 timeo, ēre, ui, mă tem
 timor, oris, m. teamă
 tollo, ere, sustuli, subla-
 tum, ridic
 totidem, tot atâți
 totus, a, um, tot
 trado, ere, didi, ditum,
 dau
 traduco, ere, xi, ctum,
 trag, târăsc
 trajicio, ere, eci, ectum,
 trec

ubi, unde
 ulciscor, isci, ultus sum,
 pedepsesc
 ullus, a, um, vreun
 ultimus, a, um, cel din
 urmă
 umerus, i, m. umăr
 una, adv. împreună

trans, prep. cu acuz., peste
 transfero, ferre, tuli, la-
 tum, transport
 transfigo, ere, xi, xum,
 străpung
 transmitto, ere, misi, mis-
 sum, trec
 trepidus, a, um, speriat
 tribuo, ere, ui, utum, a-
 tribuiu
 trōjanus, a, um, trojan
 trucido, 1 măcelăresc
 tum, atunci
 Turca, ae, m. Turc
 turcicus, a, um, turcesc
 tutus, a, um, sigur, fără
 grijă
 tyrannis, idis, f. tiranie
 tyrannus, i, m. tiran

U

unda, ae, f. val
 unde, de unde
 unusquisque, unaquae-
 que, unumquodque,
 fiecare
 urbs, urbis, f. oraș
 usque, până
 ut, ca

ut, încât
 uter, tra, trum, care din
 doi
 utilis, e, folositor

VERIFICAT
 2017

valde, foarte
 valeo, ēri, ui, pot
 valetudo, inis, f. sănătate
 validus, a, um, puternic
 vallum, i, n. val de pă-
 mânt
 vanus, a, um, zădarnic,
 deșert
 varietas, tis, f. varietate,
 felurime
 vasum, i, n. vas
 vates, is, m. poet
 vehementer, cu putere
 veho, ere, xi, ctum, merg
 călare, cu trăsură (nu
 pe jos)
 vel, sau
 venor, l vânez
 venator, oris m. vânător
 veneror, l venerez
 venio, ire, i, ntum, vin
 ventus, i, m. vânt
 ver, veris, n. primăvară
 verbum, i, n. vorbă

utinam, o! dacă!
 utor, uti, usus sum, mă
 folosesc
 uxor, oris, f. soție

V

vernus, a, um, primăvă-
 ratec
 vero, însă
 vereor, ēri, itus sum, mă
 tem
 versor, l mă găsesc, iau
 parte
 versus, us, m. vers
 verus, a, um, adevărat
 vescor, sci, mă hrănesc
 vesperi, adv. seara
 vestigium, ii, n. urmă
 vestio, 4 îmbrac
 vetus, eris, vechiu
 via, ae, f. cale, drum
 viator, oris, m. drumeț
 vicinus, a, um, vecin
 victoria, ae, f. victorie
 vicus, i, m. sat
 video, ēre, i, sum, văd
 vinculum, i, n. lanț, in-
 chisoare
 vir, i, m. bărbat
 virgo, inis, f. virgină

VERIFICAT
 1987

VERIFICAT
 2017

vis, vim, vi, violență; pl.

vires, ium, f. putere

visito, 1 vizitez

vita, ae, f. viață

vitium, ii, n. viciu

vito, 1 evit

vitupero, 1 critic, vorbesc

de rău

voco, 1 numesc

voluntas, atis, f. voință

vox, vocis, f. voce, glas

vulnero, 1 rănesc

vulnus, eris, n. rană

vulpes, is, f. vulpe

BIBLIOTECA CENTRALĂ

UNIVERSITĂȚII

BUCUREȘTI